

ÚOHS ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

15 LET OCHRANY HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE V ČESKÉ REPUBLICE

INFORMAČNÍ LIST č. 2/2006 BŘEZEN 2006

ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

Joštova 8, 601 56 Brno

Redakční rada: Kristián Chalupa, Filip Vrána,
Martin Švanda, Jana Ištvanová

tel.: 542 161 288

fax: 542 210 023

e-mail: tiskuohs@compet.cz

www.compet.cz

Úvodní slovo

Česká republika je již řadu let stabilizovanou demokratickou zemí s fungující tržní ekonomikou, která má své pevné místo mezi státy s podobnou optikou vývoje. Většina naší veřejnosti se svými běžnými starostmi i radostmi pravděpodobně nezaregistrovala, že významná instituce, která u nás pečuje o to, aby trh fungoval bez různých deformací a excesů, bude mít letos v červenci patnáct let. Již v březnu 1991 nabyl účinnosti zákon o ochraně hospodářské soutěže.

V naší každodenní činnosti se snažíme občanům ukazovat, že náš úřad zde má své místo, že je velmi důležitý. Je tu proto, aby ochránil zákazníky a trh před subjekty, které se chtějí chovat neférově. Takoví "hráči" musí vědět, že v podobě antimonopolního úřadu mají soupeře, který jim nedovolí narušovat soutěžní prostředí. Na druhou stranu chceme, aby subjekty, které se chovají mravně a neporušují zákony, věděly, že ÚOHS nebude zbytečně zasahovat do jejich podnikatelských aktivit. Touto filosofií je také definována změna našeho vztahu například k fúzím a také k napravování chyb soutěžitelů, které se v tržním prostředí dějí. Případy narušení hospodářské soutěže chceme napravovat co nejdříve a působit preventivně, namísto dlouhodobého vyšetřování a ukládání pokut. Domnívám se, že po půl roce působení této nové koncepce jsou již patrné výsledky, které tato změna přinesla.

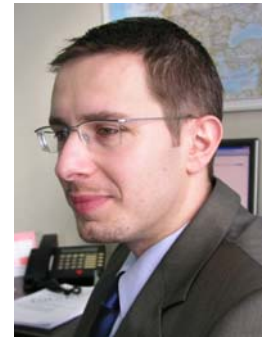
Všem pracovníkům našeho úřadu, podnikatelům i spotřebitelům bych přál, aby se Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže dařilo v tomto směru postupovat i do budoucna.

Ing. Martin Pecina, MBA
předseda Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže

Budování soutěžní politiky v České republice

Jakkoli se dnes může jevit existence soutěžního úřadu v České republice samozřejmá a zprávy o jeho krocích neodmyslitelnou součástí ekonomických rubrik sdělovacích prostředků, svou pozici si musel Úřad pro ochranu hospodářské soutěže v průběhu času postupně budovat. K uznání existence a vnitřní akceptaci jeho úkolů ze strany nejširší veřejnosti dochází ruku v ruce s etablováním politiky ochrany hospodářské soutěže jako neodmyslitelné součásti hospodářské politiky státu. Východiskem je poznání, že kartelové dohody mezi konkurenty či vykořisťovací jednání monopolu škodí nejen spotřebitelům a ostatním konkurentům, nýbrž také a zejména ekonomice jako celku.

Východiska

První náznak soutěžního práva se na našem území objevuje ještě před přijetím prvního moderního antimonopolního zákona (tzv. Shermanův zákon v USA z roku 1890). Rakouský koaliční zákon z roku 1870 prohlašoval smlouvy mezi živnostníky, jejichž účelem bylo zvýšení cen v neprospěch zákazníků, za neúčinné. Obecnější úprava byla přijata až v Československé republice. Zákon o kartelech a soukromých monopolech z roku 1933 přitom vycházel z přípustnosti uzavírání písemných kartelových dohod za podmínky, že byly evidovány v kartelovém rejstříku a nebyly zneužívány.

Plánované hospodářství a principy spolupráce socialistických organizací jako doktrinní východiska nastolená v Československu po druhé světové válce byly z povahy věci v přímém rozporu se zásadami budování a ochrany soutěžního prostředí; kontinuita aplikace soutěžního práva v českých zemích byla na více než čtyři desetiletí přetržena. Na situaci nic nezměnily ani reformní snahy v letech 1968 - 1969, ani začlenění formálního zákazu zneužití hospodářského postavení do hospodářského zákoníku v roce 1970, který nebyl v praxi aplikován. Výsledkem byla jedna z nejvíce monopolizovaných ekonomik na světě s minimem soukromého sektoru, tedy prostředí vsutku nekonkurenční.

Po politické změně v roce 1989 přišlo rozhodnutí o budování tržního hospodářství v České republice, založeného na rovném postavení všech druhů vlastnictví, podpoře malého a středního podnikání a rovných možnostech působení zahraničních podnikatelů a investorů. Jedním z prvních opatření bylo přijetí právní úpravy ochrany hospodářské soutěže a vybudování specializované instituce určené k jejímu prosazování v roce 1991. Přijetí prvního soutěžního zákona bylo výsledkem tehdejšího přesvědčení, že státní dirigismus je sice třeba uvolnit, avšak zároveň není vhodné ponechat tvorbu konkurenčního prostředí plně v režii podnikatelských subjektů, popř. nechat přirozeně monopolní odvětví zcela bez regulace.

Budování instituce

Prosazování soutěžního práva bylo v roce 1992 svěřeno nově zřízenému Ministerstvu pro hospodářskou soutěž, jehož sídlem se stalo Brno. Důvodem takového rozhodnutí byla zejména snaha o faktické zdůraznění „kvazinezávislého“ postavení takového ministerstva na ostatních resortech. Jakkoli ministerstvo již od samého počátku mohlo postupovat proti zneužívání dominantního postavení či kartelovým dohodám, těžištěm jeho činnosti byla aktivní účast v procesu privatizace a restrukturalizace. Proces privatizace představoval neopakovatelnou příležitost, jak aktivně ovlivňovat tvorbu a rozvoj konkurenčního prostředí. Cílem se stalo odstranění nebo alespoň oslabení dřívějšího monopolního či dominantního postavení podniků, resp. bránění vzniku nových monopolů. Institucionální zajištění plnění těchto úkolů připadlo ministerstvu, v jehož čele stál člen

vlády, která hrála v těchto procesech primární úlohu. V roce 1996 se pak ministerstvo přeměnilo na Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, coby na moci výkonné nezávislý ústřední orgán státní správy, v jehož čele stojí předseda odvolatelný pouze ze stanovených důvodů. Jestliže mělo být do budoucna hlavním úkolem instituce prosazování soutěžního práva formou odhalování, šetření a trestání kartelových dohod, zneužívání dominantního postavení, popř. posuzování slučitelnosti spojení, bylo vhodnější tuto činnost svěžit nezávislé instituci.

Původní soutěžní zákon, jakkoli založen na modelu evropského soutěžního práva, obsahoval oproti současnému stavu neobvyklé instituty, které odpovídaly tehdejší ekonomické situaci. Zmínit lze např. notifikační povinnost podniků, které získaly dominantní postavení nebo možnost povolit spojení podniků z důvodu veřejného zájmu. Teprve nový zákon o ochraně hospodářské soutěže z roku 2001, který se principiálně shoduje s právní úpravou v evropském právu, tyto neobvyklé instituty vypustil.

Ochrana trhu před protisoutěžním jednáním však dlouho nezůstala jedinou oblastí působnosti Úřadu. V roce 1994 se tehdejší Ministerstvo pro hospodářskou soutěž stalo orgánem zodpovědným za dohled nad řádným průběhem zadávání veřejných zakázek. Od toho okamžiku Úřad z vlastní iniciativy i na návrh účastníků veřejných soutěží přezkoumává, zda zadavatelé dodržují zákonem stanovený postup při veřejných nákupech zboží, služeb a stavebních prací. Tento dohled se pak nepřímou promítá do úspory veřejných prostředků a je jedním z nástrojů zajištění nediskriminačních podmínek soutěže o konkrétní zakázky ve veřejném sektoru. Jako poslední do trojlístku působnosti Úřadu přibyl dohled nad poskytováním veřejných podpor v České republice. Zatímco v letech 2000 až 2004 Úřad působil jako „prodloužená“ ruka Evropské komise, kdy dohlížel na dodržování zákazu poskytování státní pomoci neslučitelné s evropským právem, po vstupu České republiky do Evropské unie je úkolem Úřadu v této oblasti nejen monitoring poskytování veřejných podpor, ale též aktivní asistence tuzemským subjektům při aplikaci evropského práva veřejných podpor.

Právní rámec ochrany hospodářské soutěže, dohledu nad zadáváním veřejných zakázek či poskytováním veřejných podpor sám o sobě není zárukou, že se všichni účastníci trhu budou těmito normami skutečně řídit. Aby se tak stalo, musel si Úřad vybudovat respekt, kterému se těší soutěžní instituce v zavedených ekonomikách. Docházelo k tomu postupně, po malých krocích. Vzpomenout lze např. z dnešního pohledu úsměvné několikatisícové výše pokut ukládané v prvních letech činnosti Úřadu za nejzávažnější kartelové dohody. K etablování Úřadu přispěly první razantnější kroky vůči dominantním soutěžitelům v druhé půli devadesátých let. Důležitým signálem pro veřejnost byla skutečnost, že tehdejší kroky byly potvrzeny v soudním přezkumu, a to i ze strany Ústavního soudu. V dnešní době Úřad za nejzávažnější protisoutěžní delikty ukládá pokuty v řádech desítek milionů korun; i tyto pokuty jsou však stále zlomkem výše pokut ukládaných Evropskou komisí či některými jinými soutěžními úřady členských států EU.

Trvalým a latentně vždy přítomným úkolem všech soutěžních institucí je přesvědčit o nesprávnosti názorů, že antimonopolní právo a úřady vznikly jako politický nástroj obrany neúspěšných tržních subjektů. Úřad musí každým svým činem v konkrétních případech dokazovat, že jeho činnost je ku prospěchu ekonomiky jako celku i jednotlivých soutěžitelů a spotřebitelů. Účelem soutěžní politiky není ani tvorba národních šampiónů na úkor ostatní konkurence, ani vytváření překážek v rozvoji úspěšných podnikatelů.

Pozdější prioritou Úřadu se stala příprava na členství České republiky v Evropské unii a plnění úkolů v rámci mezinárodních organizací, v nichž Úřad Českou republiku zastupuje. Aplikace soutěžního práva se dnes, více než kdy dříve, uskutečňuje v mezinárodním kontextu a není představitelná bez každodenní neformální spolupráce mezi soutěžními úřady různých států, Evropskou komisí, různými nadnárodními sdruženími a organizacemi.

Výzvy

Tyto prvotní úkoly Úřadu jsou formálně splněny. Česká republika je již dva roky členem Evropské unie, v rámci níž se Úřad ve spolupráci s Evropskou komisí podílí na aplikaci evropského soutěžního práva a formování evropské soutěžní politiky. Právní rámec jeho činnosti je v oblasti hospodářské soutěže moderní a plně odpovídající principům současné soutěžní politiky. Nový zákon o veřejných zakázkách transponuje nové evropské směrnice o veřejných zakázkách a vytváří podmínky pro flexibilnější přístup při veřejném investování a dohled nad dodržováním jeho pravidel. I v oblasti veřejné podpory má Úřad vytvořeny všechny předpoklady, aby plnil všechny funkce, které od něj tuzemští poskytovatelé i příjemci veřejných finančních prostředků očekávají.

To však neznamená, že na počátku šestnáctého roku existence nestojí před Úřadem nové výzvy. První z nich je potřeba adekvátní reakce na současné trendy v soutěžní politice. Jedná se zejména o snahu prosadit „více ekonomický“ přístup v soutěžní analýze, která byla doposud považována spíše za doménu práva a právníků. Současná soutěžní politika hodlá co nejvíce brát ohled na všechny okolnosti případu a tyto flexibilně zhodnocovat v rámci celkové soutěžní analýzy případu. „More economic approach“ však může vést ke zdánlivé relativizaci některých tradičních postulátů, mezi něž lze jistě zařadit například kategorický zákaz tzv. tvrdých kartelů bez ohledu na specifické okolnosti případu. Náklon k ekonomickému posouzení by jistě neměl být natolik hluboký, aby došlo k oslabení právní jistoty účastníků řízení a zejména předvídatelnosti činnosti Úřadu.

Trvalým cílem činnosti Úřadu musí být ekonomika, která obstojí v mezinárodní konkurenci, ale zároveň nefunguje na úkor spotřebitele. Úřad více než dříve bude preferovat prevenci. Sebevětší pokuta nemůže nahradit ekonomické ztráty, které jsou protisoutěžním jednáním způsobeny. Úřad bude rovněž aktivně podporovat rozvoj soukromého vymáhání soutěžního práva, který vnímá jako hodnotný doplněk své vlastní činnosti. Zapojení soukromé iniciativy ve formě uplatňování soukromých nároků z porušení zákazů stanovených soutěžním právem má potenciál zvýšit počet odhalených případů a zlepšit soutěžní kulturu v České republice. Úřad může v této souvislosti poskytnout jednotlivcům přinejmenším odbornou pomoc.

Zřejmě ještě aktuálnějším úkolem Úřadu je zbavit se definitivně nálepky respektované, avšak nekomunikativní instituce, těžko předvídatelné a pochopitelné. Úřad v průběhu posledních let až příliš často působil jako nedobytná tvrz, přísně hierarchicky uspořádaná, s níž nebylo možné vstoupit v žádný či rozumný kontakt. Bez ohledu na důvod, proč tomu tak bylo, je na čase věci změnit. Z Úřadu je třeba vybudovat transparentní instituci, přirozeně respektovanou veřejností, ostatními veřejnými institucemi i zahraničními partnery, která efektivně bojuje o lepší konkurenční prostředí a která tvrdě, avšak předvídatelným způsobem, postupuje proti zneužívání tržní síly. Instituci, která se nechová ke všem soutěžitelům jak k potenciálním zločincům a jež je přístupná k diskusi. Soutěžní politika musí být v České republice pro příště prosazována konzistentním způsobem. Úřad si je naléhavosti této výzvy velmi dobře vědom. První zásadní kroky, které změni jeho fungování, již byly učiněny.

JUDr. Robert Neruda
ředitel Kabinetu předsedy

ÚŘAD PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

Od roku 1991 dohlíží nad dodržováním pravidel férové hospodářské soutěže český antimonopolní úřad. Jeho sídlem se nestalo hlavní město Praha, jako centrum klíčových orgánů státní správy, ale Brno, což deklaruje nezávislost v rozhodování. Český úřad pro hospodářskou soutěž byl zpočátku stejně jako jeho slovenský protějšek podřízen Federálnímu úřadu pro hospodářskou soutěž se sídlem v Bratislavě. Uvedené instituce byly v roce 1992 nahrazeny **Ministerstvem pro hospodářskou soutěž se sídlem v Brně**. Změna byla odůvodněna probíhající ekonomickou transformací a především úlohou, kterou plnilo ministerstvo v privatizačním procesu. Ministerstvo bylo zrušeno v roce 1996, od tohoto data vykonává dohled nad konkurenčním bojem Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (ÚOHS). Úřad vytváří podmínky pro rozvoj hospodářské soutěže, dohlíží nad zadáváním veřejných zakázek a vykonává spolu s Evropskou komisí kontrolu ve vztahu k poskytování veřejných podpor. ÚOHS je ústředním orgánem státní správy, který je zcela nezávislý ve své rozhodovací činnosti. V čele Úřadu je předseda, kterého jmenuje na návrh vlády prezident republiky. Funkční období předsedy je šestileté a nikdo nemůže být jmenován na více jak dvě funkční období. **Předseda Úřadu nesmí být členem žádné politické strany nebo politického hnutí.**

Z FUNGUJÍCÍ SOUTĚŽE PROFITUJE OBČAN

Soutěž mezi firmami je základním mechanismem tržní ekonomiky a podporuje inovaci, omezuje výrobní náklady a zvyšuje výkonnost celého hospodářství. Pouze firmy stimulované konkurencí nabízejí výrobky a služby, které jsou konkurenceschopné z hlediska ceny a kvality. Soutěž má velký význam zejména pro spotřebitele, neboť silná konkurence mu umožňuje výběr ze širšího sortimentu zboží za nižší ceny. Je tak jednoduchou, ale velmi účinnou zárukou optimálního stavu z hlediska kvality i ceny výrobků a služeb. **Efektivní hospodářská soutěž je klíčovým motorem pro generování konkurenceschopnosti a ekonomického růstu.** Efektivní je zejména tehdy, když je trh tvořen na sobě navzájem nezávislými firmami, které jsou vystaveny konkurenčnímu tlaku. Aby byla zajištěna schopnost dodavatelů vyvíjet tento tlak, vymezuje soutěžní právo zakázané praktiky, které jsou způsobilé soutěž omezit. Proti takovýmto praktikám pak zasahuje antimonopolní úřad s primárním cílem odstranit jejich negativní vliv.

POSTUP ÚŘADU A VÝZNAM PREVENCE

Cílem činnosti Úřadu je zejména prevence namísto represe. Pokuty, které mohou činit až deset procent z ročního obrátu dané společnosti, jsou ukládány v případě nejzávažnějších porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže. ÚOHS často varuje významné soutěžitele před jejich možným protisoutěžním jednáním. Některé prohřešky jsou také řešeny ještě ve stadiu šetření. V případě zahájení správního řízení mají soutěžitelé dále možnost přijmout závazky, které vedou k odstranění protisoutěžního stavu. Teprve pokud ani tento postup nepomáhá, přichází na řadu možnost vysoké sankce. Řízení u ÚOHS jsou dvoustupňová. V první instanci rozhoduje příslušný ředitel. V případě podaného rozkladu vydává konečný verdikt předseda ÚOHS. Ten rozhoduje na základě návrhu rozkladové komise, která je jeho poradním orgánem. Většina členů této komise je složena z externích odborníků (akademici, právníci a ekonomičtí praktici). Soutěžitelé mohou proti pravomocnému rozhodnutí ÚOHS podat žalobu k soudu - instance jsou následující: Krajský soud v Brně, Nejvyšší správní soud, Ústavní soud. Jednotliví soutěžitelé se také mohou na soudy obrátit se žalobou týkající se vymáhání náhrady škody způsobené protisoutěžním jednáním jejich konkurenta. Jako podklad k podání žaloby jim obvykle slouží pravomocné rozhodnutí antimonopolního úřadu. V případě, že se narušení soutěžního prostředí netýká pouze České republiky, ale více států EU, mají soutěžitelé možnost obrátit se také na Evropskou komisi.

DOHODY NARUŠUJÍCÍ SOUTĚŽ

Zákon o ochraně hospodářské soutěže od počátku vymezoval dohody, které jsou zakázanými a neplatnými, pokud Úřad nepovolil výjimku. Od roku 2001 platí pravidlo **de minimis**, kterým jsou nastaveny prahové hodnoty pro dohody, které ze zákona nepodléhají zákazu. Tato výjimka se však netýká dohod o cenách a rozdělení trhu. Úřad také v polovině roku 2001 vydal takzvané blokové výjimky formou vyhlášek, jež platily ještě krátce po vstupu ČR do Evropské unie.

Nejnámějším příkladem zakázaných dohod jsou **dohody o přímém určení cen**. Občan v takovýchto případech nemá možnost nakupovat za konkurenční ceny. Zpravidla dochází k nárůstu cen, které by za situace normálního fungování soutěže byly nižší. Neméně závažné jsou také **dohody o rozdělení trhu**. Firmy si přirozeně nekonkurují, trh se nevyvíjí a stagnuje. Noví soutěžitelé mají z tohoto důvodu velké problémy se na trhu etablovat. Kartelové dohody uzavírají soutěžitelé s cílem omezit soutěž, rozdělit si a ovládnout trh. Mají jim zajistit pravidelný zisk bez rizika, že se na trhu objeví konkurent, který by je vlastní aktivitou a lepší nabídkou služeb mohl ohrožit. Vzhledem k tomu, že časem potírají stimuly k provádění inovací nebo snižování nákladů mohou být pro své jednotlivé členy postupně spíše svěřací kazajkou dalšího vývoje a růstu. Právě pro tyto situace vytvořily antimonopolní úřady **tzv. leniency program**. Příslušná firma má možnost informovat ÚOHS o existenci kartelové dohody, a pokud úřadu poskytuje zcela nové informace, má vysokou šanci, že v následném správním řízení vyvázne bez pokuty. V českém prostředí tohoto programu jako první účinně využil výrobce energetických nápojů **Pinelli**, kterému hrozila za zakázanou smlouvu o výhradním prodeji až dvacetimilionová pokuta.

Zakázané ovšem nejsou pouze dohody o rozdělení trhu nebo přímém určení cen. Kartelové dohody jsou velice sofistikované a případy, kdy pracovníci ÚOHS získají dokument o jejich uzavření s podpisy všech účastníků jsou raritou (**případ autoškol z 90. let**). Zakázané je také například jednání ve vzájemné shodě nebo dohoda o výměně informací. Soutěžitelé se mají totiž chovat na trhu navzájem nezávisle a nesmí své jednání koordinovat.

HORIZONTÁLNÍ DOHODY

Předseda Úřadu například v říjnu 2003 uložil pokutu v úhrnné výši **51 miliónů korun** společnostem BILLA (28 mil. Kč) a JULIUS MEINL (23 mil. Kč). Tyto společnosti se v letech 2001 a 2002 dohodly koordinovat a sladovat své nákupní ceny zboží a obchodní podmínky vůči svým dodavatelům. Jsou-li takové dohody uzavírány mezi horizontálními konkurenty na poptávkové straně trhu, dochází k přiblížení nebo sjednocení jejich nákupních podmínek v oblasti ceny. Tím si účastníci kartelu přestávají konkurovat v nákupní ceně zboží a omezují tak smluvní volnost dodavatelů sjednat cenu v individuálním vztahu nabídky a poptávky. BILLA a JULIUS MEINL si v rámci spolupráce vyměňovaly mezi sebou informace o svých nákupních cenách a systému bonusů a slev. Ty si porovnávaly a po dodavatelích požadovaly vyrovnání svých dosavadních finančních podmínek pro nákup zboží na úroveň druhého účastníka řízení, jestliže je měl výhodnější, a navíc i finanční kompenzace na vyrovnání vzniklých rozdílů. Nezákonny byl i požadavek obou společností na další platbu, tzv. alianční bonus, odůvodněný v podstatě jen možností dodávat stejný sortiment do obou obchodních sítí. V případě nesouhlasu se stanovenými podmínkami se dodavatelé vystavovali hrozbě odstoupení od smlouvy ze strany účastníků řízení.

VERTIKÁLNÍ DOHODY

Příkladem mohou být zakázané dohody na distribuci předplacených telefonních karet. Protisoutěžní ustanovení se svými distributory uplatňovala jak společnost Český Mobil, tak ČESKÝ TELECOM. Lze rovněž poukázat na vertikální dohody mezi výrobcem a distributorem. Znáмым příkladem je chování pivovarů k provozovatelům pohostinského zařízení. Například společnosti Plzeňský Prazdroj a Pivovar RADEGAST, které v současné době patří do jedné skupiny SAB Miller uzavíraly **závazky o ročním odběru určitého minimálního množství hektolitřů piva a porušovaly tak zákon.**

JEDNÁNÍ VE VZÁJEMNÉ SHODĚ

Jednání ve vzájemné shodě spočívá v určité formě kooperace či koordinace chování soutěžitelů, která nahrazuje jejich nezávislé jednání. ÚOHS ukončil v květnu 2004 správní řízení s šesti nejvýznamnějšími společnostmi, které v ČR provozovaly čerpací stanice pohonných hmot. Předseda **potvrdil** uložení sankce v souhrnné výši **313 milionů korun**. Pokuta byla uložena společností Agip Praha, a.s. (20 mil.), Aral ČR, a.s. (40 mil.), BENZINA a.s. (98 mil.), ConocoPhillips Czech Republic s.r.o. (22 mil.), OMV Česká republika, s.r.o. (68 mil.), a Shell Czech Republic a.s. (65 mil.). Uvedené společnosti v období od 28. 5. 2001 do 30. 11. 2001 určovaly ve vzájemné shodě prodejní ceny automobilového benzínu Natural 95 u svých čerpacích stanic. Účastníci řízení přistoupili ve dnech 28. 5. - 31. 5. 2001 k výraznému zvýšení prodejních cen benzínu Natural 95 u takřka všech svých čerpacích stanic, a to o téměř totožnou částku cca 1 Kč/litr. Pro zvýšení prodejních cen benzínu Natural 95 však neexistoval na trhu objektivní důvod, neboť náklady na pořízení tohoto zboží od cca 16. 5. 2001 vykazovaly klesající tendenci. Vysokou hladinu prodejních cen benzínu Natural 95, a to i přes pokračující trend výrazného poklesu cen nákupních, udržovali účastníci řízení do konce listopadu 2001.

NEDOVOLENÁ VÝMĚNA INFORMACÍ

Úřad vydal v prosinci 2005 nové prvostupňové rozhodnutí ve správním řízení vedeném se **šesti stavebními spořitelny** (Hypo, Wüstenrot, Modrá pyramida, Stavební spořitelna České spořitelny, Raiffeisen a Českomoravská stavební spořitelna). **ÚOHS těmito společnostmi uložil pokutu v souhrnné výši 201 milionů Kč.** Svým dosud nepravomocným rozhodnutím Úřad deklaroval, že jeho účastníci tím, že dne 18. prosince 1997 na jednání Pracovního sdružení stavebních spořitelen společně dohodli obsah a strukturu statistických přehledů, které si mezi sebou předávali, uzavřeli zakázanou dohodu o výměně informací, jejíž plnění **vedlo k narušení hospodářské soutěže.**

ROZHODNUTÍ SDRUŽENÍ PODNIKATELŮ

Od počátku své činnosti se antimonopolní úřad zaměřil i na chování komor a profesních sdružení, způsobilých situaci na trhu narušovat. Působnost zákona byla proto v listopadu 1993 rozšířena i na různé formy sdružování podnikatelů. Z hlediska nejzávažnějších prohřešků ze strany těchto organizací šlo v dalších letech zejména o protiprávní stanovování cen, ať už konkrétní výše či **minimálních**. Druhým velmi závažným jevem je **vytváření bariér vstupu na trh**. Porušení zákona se tak dopustila například Asociace českých reklamních agentur a marketingové komunikace, Asociace realitních kanceláří, Česká asociace úklidu a čištění, Česká lékárnická komora, Česká lékařská komora, Český svaz zpracovatelů masa, Komora veterinárních lékařů a další.

PŘÍKLAD: DOHODA O CENĚ

Začátkem roku 2003 byla pravomocně uložena pokuta **450 tisíc korun České lékařské komoře**. Komora v roce 2001 doplnila svůj „Katalog nadstandardní péče“ o ceny služeb ambulantní

zdravotní péče. Přitom tyto ceny byly označeny jako **minimální** s tím, že měly být členy komory dodržovány. Tím byl porušen zákon, neboť toto jednání je zakázaným rozhodnutím sdružení soutěžitelů, které může vést k narušení hospodářské soutěže na trhu služeb ambulantní zdravotní péče. **Komora se proti rozhodnutí ÚOHS bránila soudní cestou. Její žaloba však byla soudem zamítnuta.**

INDIVIDUÁLNÍ VÝJIMKY ZE ZÁKAZU DOHOD NARUŠUJÍCÍCH SOUTĚŽ

Ještě v roce 2004 existovala možnost požádat o individuální výjimku ze zákazu dohod narušujících soutěž. Zřejmě nejznámějším příkladem je tzv. pool pojišťoven zajišťujících cestovní kanceláře proti úpadku.

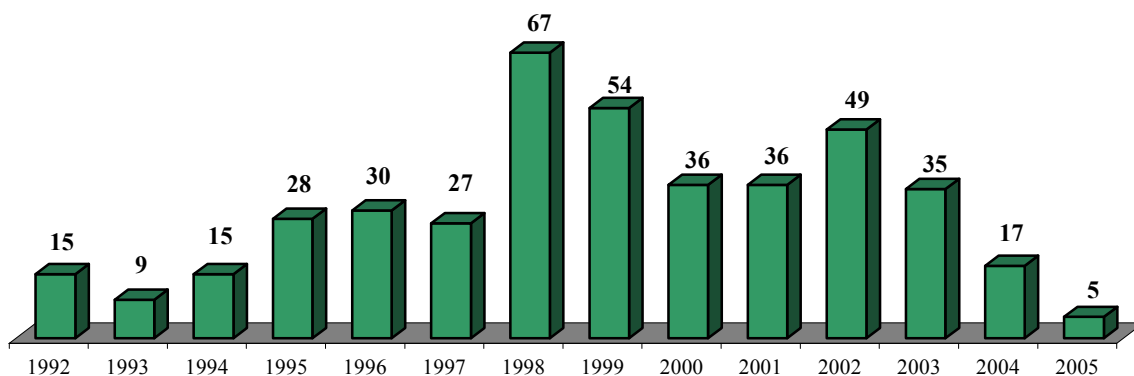
PŘÍKLAD: POOL POJIŠŤOVEN

V roce 2000 byla na dobu 2 let povolena výjimka z neplatnosti dohody narušující soutěž týkající se společného postupu pojistitelů při provozování povinně smluvního pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře. Doba trvání výjimky byla pak ještě prodloužena do 31.12.2003. Povolení výjimky bylo podmíněno splněním několika podmínek. V rámci řízení o prodloužení doby trvání této výjimky bylo prokázáno, že na podstatné části trhu pojištění záruky **je soutěž** v důsledku existence poolu **vyloučena** a že **nadále přetrvává praxe spočívající v tom, že členové poolu používají jednotný sazebník pojistných sazeb**. Stejně tak řízení prokázalo, že ze strany pojišťoven sdružených v poolu nedošlo za celou dobu, po kterou platila výjimka k žádnému kroku, který by zvýšil šance jedné každé pojišťovny k získání samostatného odpovídajícího zajištění. Nebyla tak splněna jedna z podmínek, která byla obsažena v druhoinstančním rozhodnutí o prodloužení doby trvání výjimky pro existenci poolu. Z těchto důvodů **nebyla** doba trvání výjimky **podruhé prodloužena**. Rozhodnutí přispělo k „vyčištění trhu“ od rizikových společností, a tím ke snížení rizika pro klienty a posílení důvěry ve stávající cestovní kanceláře, došlo i k iniciaci nové právní úpravy.

URČOVACÍ ŘÍZENÍ

Do poloviny roku 2004 měli jednotliví soutěžitelé možnost požádat o určení, zda jejich chování na trhu způsobuje porušení soutěžních pravidel. ÚOHS tak touto formou řízení do jisté míry nahrazoval činnost právních kanceláří. Zrušením určovacích řízení a individuálních výjimek si ÚOHS uvolnil ruce k šetření těch nejzávažnějších protisoutěžních jednání, tedy kartelů a zneužívání dominantního postavení.

**Počet zahájených správních řízení
Dohody narušující soutěž**

ZNEUŽITÍ DOMINANTNÍHO POSTAVENÍ

V České republice stejně jako v dalších zemích docházelo k nejčastějším případům zneužití dominantního postavení na trzích, kde existují tzv. **přirozené monopoly**. Jedná se především o síťová odvětví. Není totiž rentabilní, aby existovaly například dvě paralelní sítě, které dodávají do domu elektřinu, plyn nebo teplo. Firmy s dominantním nebo dokonce monopolním postavením pak mají na trhu natolik silnou pozici, která jim dovoluje chovat se na svých konkurentech, ale i dodavatelích a odběratelích do značné míry nezávisle. Situaci na trhu pak obvykle kontroluje a koriguje příslušný odvětvový regulátor a také antimonopolní úřad. Cílem činnosti ÚOHS je ochrana hospodářské soutěže jako fenoménu. Zákon o ochraně hospodářské soutěže je přitom přísnější na soutěžitele v dominantním postavení než na jejich konkurenty, jejichž pozice na trhu je marginální. Nepovoluje jim proto chování, které naopak malá firma může konat zcela beztrestně. Kdyby tomu totiž bylo naopak, velice pravděpodobně by dominantní hráč postupně nadále upevňoval svoji pozici a následně by zvyšoval ceny svých výrobků, což by mělo negativní vliv na soutěž i ceny pro spotřebitele. Příkladem je situace na trhu s plynem v České republice, kde existuje prakticky pouze jediný dodavatel této strategické suroviny. Jeho chováním na trhu, kde teprve postupně dochází k liberalizaci se proto ÚOHS velice pečlivě zabývá. Plynárenský sektor přitom není šetřen zdaleka poprvé.

Poměrně složité je také určení, **zda daná společnost na trhu má dominantní postavení či nikoliv**. Kritéria pro toto určení se postupem času také měnila. První zákonná definice byla následující: „dominantní postavení na trhu má soutěžitel, který dodávkami na relevantním trhu zajišťuje v období kalendářního roku **nejméně 30 % dodávek** shodného, porovnatelného nebo vzájemně zastupitelného zboží“. Získání dominantního nebo dokonce monopolního postavení byly jednotlivé společnosti ze začátku dokonce **povinny** antimonopolnímu úřadu **oznamovat**. V roce 1992 byly za porušení této povinnosti uloženy pokuty řadě firem. Například 40 tisíc korun společnosti BOPO Třebíč, která měla 95procentní podíl na trhu vyráběné dětské obuvi. Podle aktuálního textu zákona o ochraně hospodářské soutěže má „dominantní postavení na trhu soutěžitel nebo společně více soutěžitelů (společná dominance), kterým jejich tržní síla umožňuje chovat se ve značné míře nezávisle na jiných soutěžitelích nebo spotřebitelích.“ Definice tržní síly je pak mnohem složitější. Procentuální podíl na trhu je významným, nikoliv však jediným ukazatelem (hranice se přitom zvyšuje na 40 procent) prokazujícím existenci dominantního postavení.

PŘÍKLADY ZNEUŽITÍ DOMINANTNÍHO POSTAVENÍ

VYNUCOVÁNÍ NEPŘIMĚŘENÝCH PODMÍNEK

Jde o vynucování takového plnění od druhé strany, které je ve zjevném nepoměru k poskytovanému protiplnění. Často jde o aplikaci nepřiměřených cen. Může však jít i o vynucování jiných smluvních podmínek, které jsou nepřiměřené. V roce 2000 ÚOHS konstatoval, že Jihomoravská plynárenská zneužila svého dominantního postavení, když neoprávněně vybírala od svých zákazníků poplatky za osazení plynoměru. Pokutovaná společnost byla nakonec nucena závadný stav napravit a neoprávněně vybrané peníze 65 tisícům konečných spotřebitelů vrátit. Svým zákazníkům se také omluvila.

VĚRNOSTNÍ RABATY

Předseda Úřadu začátkem roku 2004 **uložil** pokutu ve výši **81,7 milionů korun společnosti ČESKÝ TELECOM**. ČESKÝ TELECOM zneužil svého dominantního postavení na trhu poskytování telefonních služeb určených podnikatelským subjektům prostřednictvím veřejných pevných telekomunikačních sítí. Porušení zákona se týkalo smluv a dodatků u Všeobecných podmínek pro poskytování cenových plánů (PREMIUM, BENEFIT, BUSINESS OPTIMAL, TOP, BUSINESS PLATINUM COMBI). **Tyto smlouvy byly uzavřeny s téměř třemi tisíci podnikatelskými subjekty**. Účastník řízení si zavázal své zákazníky provolat každý měsíc

minimální stanovený objem hovorů. Přitom pokud byl objem uskutečněných odchozích hovorů nižší než toto smluvní hovorné, vyúčtoval ČESKÝ TELECOM svému zákazníkovi kromě ceny za uskutečněné hovory ještě rozdíl mezi výší smluvního a uskutečněného hovorného. Účastník řízení své zákazníky dále **zavázal** povinností **nevypovědět smlouvy** na poskytnutí cenového plánu **před určitým pevně stanoveným datem**. Smlouvy také pro zákazníky obsahovaly povinnost využívat na pevných telefonních linkách k hlasovému provozu pouze služeb ČESKÉHO TELECOMU. Zneužití dominantního postavení se ČESKÝ TELECOM dopustil rovněž tím, že v předmětných smlouvách uplatňoval i **podmínky odlišné** od podmínek obsažených ve Všeobecných podmínkách pro poskytování cenových plánů a aplikoval také programy Winback/Retence vytvořené za účelem **získání či udržení** zákazníka na úkor konkurence.

VÁZANÝ PRODEJ

Jde o situace, kdy dominant spojuje souhlas s uzavřením smlouvy s podmínkou, že odběratel odebere i další plnění, které s požadovaným předmětem smlouvy věcně ani podle obchodních zvyklostí nesouvisí. Účelem je promítnutí dominantního postavení i na jiný trh. Společnost Fernet Stock například vážala prodej svého nápoje Fernet Stock na odběr dalších alkoholických nápojů. Snažila se tak předejít problémům s odbytem. Za toto své chování dostala v roce 1995 pokutu.

VYLUČOVACÍ PRAKTIKY

Spočívají v zabraňování udržení nebo dalšího rozvoje existující soutěže na trhu. Cílem je často likvidace konkurenta nebo jeho soutěžní schopnosti. Například společnost LINDE TECHNOPLYN uzavírala se svými odběrateli smlouvy, které je zavazovaly odebírat celkovou spotřebu technických plynů výlučně od LINDE. Aplikace těchto závazků vedla **k omezení odběratele ve volbě zdroje svých dodávek**, když jejich cílem bylo faktické a dlouhodobé připoutání si druhé smluvní strany. Ve vztahu ke konkurentům společnosti LINDE byla vytvořena překážka vstupu na trh, což vedlo k upevnění pozice dominantního soutěžitele, a tím k narušení hospodářské soutěže. Tento způsob zavazování zákazníků se jeví, pokud jde o protisoutěžní účinky, jako zvláště závažný vzhledem k množství uzavřených smluv. Závazky k výlučnému odběru byly obsaženy ve více než 5500 smlouvách. Protisoutěžní charakter těchto závazků byl navíc umocněn tím, že společnost LINDE mohla kdykoliv uplatnit smluvní pokutu ve výši až 200 tisíc Kč za jejich porušení.

ZASTAVENÍ DODÁVEK

Podle rozsudku Vrchního soudu v Olomouci v případě Znojmia může dominant vůči svým odběratelům podniknout kroky k ochraně svých zájmů, volené prostředky ale musí být fair a odpovídat proporcionální hrozbě. **Nelze zastavit dodávky zboží dlouhodobým zákazníkům, pokud jejich objednávky nevybočují z normálu a dodržují běžná pravidla.** Dominantní pozice není možné užít represivním způsobem k prosazení marketingové politiky nebo k odstranění skutečného nebo potenciaálního soutěžitele. V roce 2002 ÚOHS řešil případ zastavení dodávek petrochemických surovin ze strany České rafinérské vůči CHEMOPETROLu. Toto jednání kvalifikoval také jako zneužití dominantního postavení. Podobně společnost INTERMILK v roce 1999 bez upozornění v dostatečném časovém předstihu a bez objektivně ospravedlnitelných důvodů ukončila nákup mléka od jednoho svého dlouhodobého dodavatele.

UPLATŇOVÁNÍ ROZDÍLNÝCH PODMÍNEK

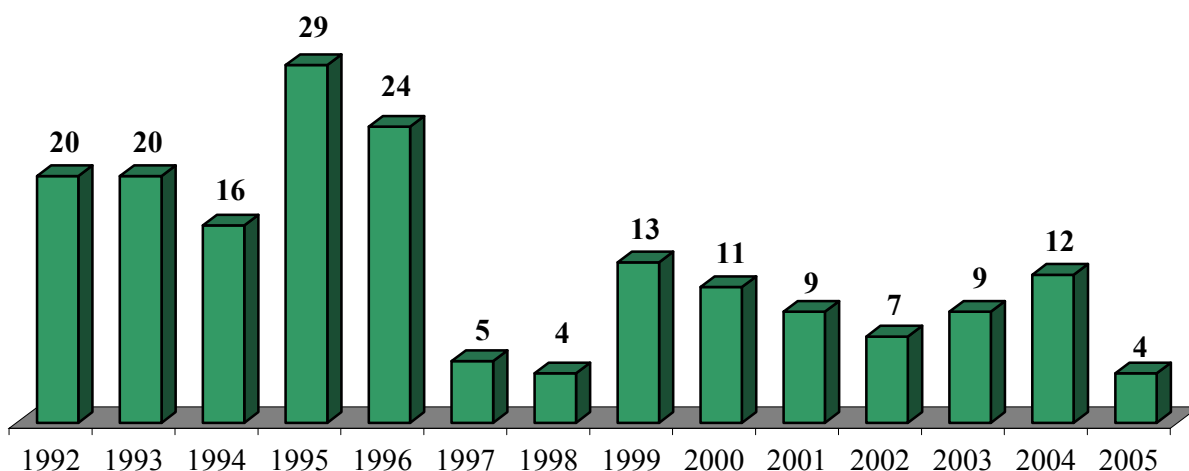
Jde o diskriminaci při shodném nebo srovnatelném plnění vůči jednotlivým účastníkům na trhu. Společnost ČEZ jako dominantní odběratel hnědého uhlí v ČR například v době zásadního snížení

potřeby této suroviny drastickým způsobem omezila odběr uhlí od jednoho ze svých dodavatelů. Tím diskriminovala společnost Mostecká uhelná na úkor její konkurence. Zákon porušil také LINDE TECHNOPLYN, když uplatňoval rozdílné cenové podmínky pro srovnatelné kategorie zákazníků. Tím byla způsobena újma těm, s nimiž byly dohodnuty ceny vyšší. **Rozdíly mezi cenami přitom činily od cca 40 % do 100 %, a to aniž by k tomu LINDE mělo objektivní důvod. Ceny sjednané se zákazníky s obdobným ročním odběrem technických plynů se u jednoho výrobku, tedy u shodného plnění, odlišovaly až o 100 % bez ohledu na obrát zákazníka.**

PORUŠENÍ KOMUNITÁRNÍHO PRÁVA

Předseda Úřadu v listopadu 2005 uložil **pokutu 205 milionů korun společnosti ČESKÝ TELECOM** za porušení článku 82 Smlouvy o založení Evropského společenství. Tento článek zakazuje zneužívání dominantního postavení, pokud toto může ovlivnit obchod mezi členskými státy. ČESKÝ TELECOM od roku 2002 nabízel cenové plány určené pro domácnosti a menší podnikatele, které obsahovaly jako součást měsíčního paušálu **tzv. hovorové kredity nebo volné minuty**. Vázáním služeb ČESKÝ TELECOM bránil rozvoji konkurence, rozvoji stávajících alternativních operátorů a ve svém důsledku omezoval možnost spotřebitelů získat kvalitnější služby za konkurenční ceny. Porušení soutěžních pravidel se týkalo většího počtu cenových plánů. Uvedený případ byl v řízeních u ÚOHS vůbec prvním, v němž se objevil komunitární prvek a dopad na obchod mezi členskými státy EU.

**Počet zahájených správních řízení
Zneužití dominantního postavení**

FÚZE

Posuzování spojování soutěžitelů je **třetím pilířem ochrany hospodářské soutěže**. Fúze firem jsou v hospodářské soutěži běžným jevem. Větší hráči skupují menší s cílem získat na trhu vlivnější postavení. Antimonopolní úřady proto posuzují ty největší fúze, ke kterým na jednotlivých trzích dochází. Tam, kde by v důsledku zamýšleného spojení mohlo dojít k narušení hospodářské soutěže, jsou přijímány závazky ze strany fúzujících firem. Teprve potom je fúze povolena. Podmínky, omezení a závazky ukládané ve prospěch zachování účinné hospodářské soutěže lze rozdělit na strukturální a behaviorální. Mezi strukturální patří například zákaz nabývat určitá aktiva, zvyšování podílů v jiných soutěžitelích. Mezi behaviorální pak zejména zachování dodávek třetím stranám, oddělení distribučních sítí, zákaz zvyšování cen, zákaz diskriminace odběratelů, nutnost zachování historických značek a podobně.

V průběhu let se měnila kritéria, která určovala, zda dané spojení podléhá povolení Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže. V poslední změně zákona se obratová kritéria zvýšila. ÚOHS tak již nemusí posuzovat spojení, jejichž vliv na jednotlivé trhy je **zanedbatelný**. Jasně nastaveny jsou také hodnoty určující, zda daný případ bude posuzovat Evropská komise či ÚOHS.

NEPOVOLENÁ SPOJENÍ

ÚOHS nepovoluje spojení pouze v ojedinělých případech. Podle aktuálního znění zákona „Úřad spojení nepovolí, pokud by mělo za následek **podstatné narušení hospodářské soutěže** na relevantním trhu, zejména proto, že by jím vzniklo nebo bylo posíleno dominantní postavení spojujících se soutěžitelů nebo některého z nich. Pokud společný podíl spojujících se soutěžitelů na trhu nepřesáhne 25 %, má se za to, že jejich spojení nemá za následek podstatné narušení hospodářské soutěže, neprokáže-li se při posuzování spojení opak.“ **V historii ÚOHS je pouze naprosté minimum případů, kdy navrhované fúze nebyly schváleny.**

KAFILERIE

V roce 1996 ÚOHS nepovolil spojení REC Mankovice a Veterinárního asanačního ústavu Tišice. Fúze byla zamítnuta z důvodu posílení již existujícího kapitálového a personálního propojení společností REC Mankovice se společností Agris (podnikající na stejném trhu - bílkovinné moučky živočišného původu) a v existenci významných bariér vstupu nových soutěžitelů na trhy veterinární asanace a bílkovinné moučky.

MINERÁLNÍ VODY

Úřad v roce 2001 nepovolil spojení **Karlovarských minerálních vod s Poděbradkou**. Spojení nepovolil z důvodu, že uspokojení poptávky konečného spotřebitele u balených přírodních vod minerálních a stolních a balených ochucených vod minerálních a stolních, by probíhalo za podmínek, které určoval subjekt s velkou tržní silou danou vysokým tržním podílem a dalšími pro něho zvýhodňujícími faktory. Tím by byla ohrožena dostupnost obchodních značek ostatních výrobců. **Vytlačení menších soutěžitelů z trhu by rovněž znamenalo prodej za vyšší ceny.** Společnost Karlovarské minerální vody podala žalobu, která však byla rozsudkem Nejvyššího správního soudu v Brně ze dne 13. 4. 2004 jako nedůvodná **zamítnuta**. Soud v rozsudku deklaroval, že k povolení spojení podniků dochází za podmínky prokázaných výhod, jež takové spojení přinese, a to nikoli pouze ve prospěch osob na fúzi zúčastněných, nýbrž prověřovat je třeba i uspokojování spotřebitelské poptávky, tedy zda zamýšlené spojení přinese výhody spotřebitelům např. ve zvýšení kvality, rozšíření

sortimentu, snížení cen apod. Následně se společnost Karlovarské minerální vody domáhala u **Ústavního soudu zrušení jak rozsudku Nejvyššího správního soudu, tak rozhodnutí předsedy Úřadu**. Ústavní stížnost byla jako **zjevně neopodstatněná odmítnuta**. Karlovarské minerální vody zpočátku rozhodnutí o nepovolení spojení nerespektovaly a chování Poděbradky aktivně ovlivňovaly, za což jim byla uložena pokuta 10 milionů korun a nařízen odprodej akcií Poděbradky. **Koncem prosince 2005 požádaly Karlovarské minerální vody o povolení fúze s Poděbradkou znovu.**

TRH CUKRU

Společnost Saint Louise Sucre před spojením kontrolovala v tuzemsku cukrovary skupiny Eastern Sugar. Společnost Südzucker kontrolovala cukrovary skupiny Agrana. Jedná se o spojení dvou ze tří nejvýznamnějších soutěžitelů aktivních na trhu. Spojením vzniklý subjekt by se stal výrazně dominantním soutěžitelem na relevantních trzích cukru pro domácnost a průmyslového cukru. Úřad v rozhodnutí vydaném v roce 2003 **spojení zakázal**. Spojení bylo posuzováno z hlediska finanční a hospodářské síly, postavení v okolních regionech, portfoliové síly, možnosti těžit z úspor z rozsahu spojujících se soutěžitelů, výše tržního podílu i pravděpodobného omezení vstupu potenciální konkurence na český trh vzhledem k významnému či dominantnímu postavení spojujících se soutěžitelů v okolních regionech a s tím spojené možnosti dovozu přebytků cukru z okolních regionů a možných cenových dopadů na odběratele.

NEPOVOLENÁ SPOJENÍ, KTERÁ BYLA POZDĚJI POVOLENA

TRH PEČIVA

Spojujícími se soutěžiteli měly být společnosti Bakeries International Luxembourg S.A. a DELTA PEKÁRNY a.s., které na území ČR působí i prostřednictvím sítě svých dceřinných společností. Jedná se o dva nejvýznamnější subjekty na trhu čerstvého běžného pečiva a chleba v ČR. Úřad v rozhodnutí konstatoval, že především na trhu čerstvého běžného pečiva a chleba by uskutečnění spojení vedlo k podstatnému omezení konkurenčního prostředí. Úřad proto v roce 2005 **spojení nepovolil. Ani ne po roce od vydání tohoto rozhodnutí ÚOHS obdržel pozměněný návrh na povolení spojení znovu a zahájil správní řízení. Fúze byla koncem února 2006 povolena, mj. vzhledem ke změnám na trhu.**

PRAZDROJ/RADEGAST

ÚOHS nejdříve pravomocně spojení těchto dvou významných uskupení na trhu piva nepovolil. K fúzi došlo až na základě převzetí Investiční a poštovní banky japonskou Nomurou v roce 1998. Úřad tak rozhodl zároveň o právních vztazích společností, jejichž akcie fúzující společnosti vlastnily. O rok později ÚOHS posuzoval převzetí Plzeňského Prazdroje společností SAB. **Fúzi povolil s podmínkami, mj. šlo o zachování dostupnosti značek Plzeňský Prazdroj, Radegast, Gambrinus, Velkopopovický Kozel na tuzemském trhu po dobu pěti let.**

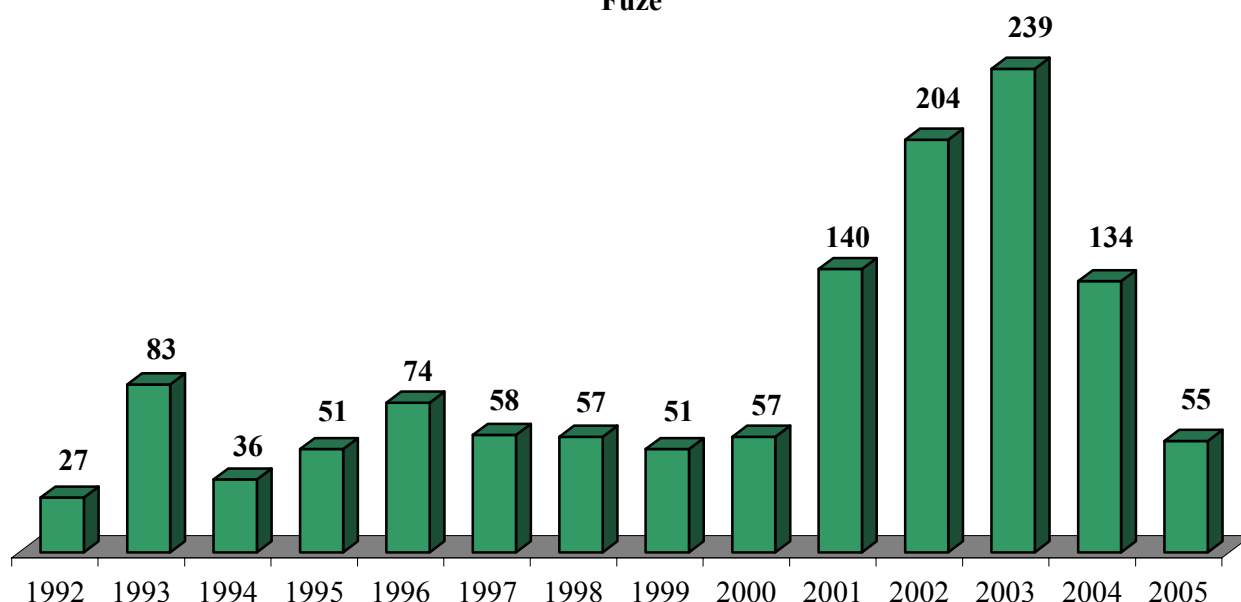
BONGRAIN/POVLTAVSKÉ MLÉKÁRNY

V prvním stupni ÚOHS v roce 1997 spojení nepovolil. K povolení došlo až v rozkladovém řízení po předložení dalších technicko-ekonomických analýz. Spojení bylo povoleno se závazky. Jednalo se zejména o závazek rozvoje a investic do kupované společnosti. Míra případného růstu cen se měla odvíjet od míry cenového růstu mléka, obalů, mzdových nákladů apod. Společnost Bongrain přijala i závazek výkupu veškerého mléka od prvovýrobců.

POHŘEBNÍ A HŘBITOVNÍ SLUŽBY MĚSTA BRNA/SPRÁVA HŘBITOVŮ

Fúze nebyla povolena prvostupňovým rozhodnutím z července 1998. ÚOHS jako újmu mj. spatřoval snížení počtu subjektů na trhu. Rozhodnutí bylo v dubnu 1999 zrušeno. Účastníci řízení neměli stejnou právní formu, která by byla předpokladem sloučení. Rozhodnutí o sloučení nepříslušelo navrhovatelům, ale zakladateli a zřizovateli obou společností, městu Brnu.

Počet zahájených správních řízení
Fúze

DÉLKA TRVÁNÍ SPRÁVNÍCH ŘÍZENÍ

PRVNÍ STUPEŇ ANTITRUST (zneužití dominantního postavení, zakázané dohody)

Rok	Počet správních řízení	Průměrná délka trvání (dny)
1999	71	74
2000	50	114
2001	41	88
2002	49	52
2003	47	90
2004	30	83
2005	8	120

stav k 20. 2. 2006

PRVNÍ STUPEŇ FÚZE

Rok	Počet správních řízení	Průměrná délka trvání (dny)
1999	49	31
2000	40	34
2001	118	30
2002	209	37
2003	188	34
2004	122	35
2005	54	30

stav k 20. 2. 2006

DRUHÝ STUPEŇ

Rok	Počet správních řízení	Průměrná délka trvání (dny)
1999	26	256
2000	14	340
2001	8	261
2002	55	228
2003	33	260
2004*	55	397
2005*	3	243

* Započtena jsou pouze již ukončená druhostupňová řízení.

stav k 20. 2. 2006

PRIVATIZACE

Význam privatizace vedl na počátku devadesátých let k přeměně Úřadu v ministerstvo. **Tato instituce tak získala jedinečnou možnost ovlivnit aktivním přístupem tvorbu a rozvoj konkurenčního prostředí odstraňováním nebo alespoň oslabováním dřívějšího monopolního či dominantního postavení podniků.** Aktivní účast ministerstva v privatizaci měla rovněž za cíl působit preventivně vzhledem k možnému vzniku nových monopolů. V tomto smyslu ÚOHS působí i do současnosti.

Pro příklad, již v roce 1994 ÚOHS ve své výroční zprávě navrhoval, aby od společnosti ČEZ byly oddělena přenosová soustava. K definitivnímu majetkovému oddělení těchto společností pak nakonec na základě rozhodnutí ÚOHS došlo až o téměř 10 let později. Úřad dne 18. března 2003 povolil s třemi podmínkami **spojení ČEZ a regionálních distributorů elektrické energie.** ČEZ byl povinen prodat akcie představující čtyřiatřicet procent základního kapitálu společnosti ČEPS (přenosová soustava). Dále je ČEZ povinen odprodat veškeré vlastněné akcie společností Pražská energetika, Jihočeská energetika a Jihomoravská energetika, které na základě fúze získal. Třetí podmínka stanoví závazek odprodat vlastněné akcie jedné z regionálních elektroenergetických distribučních společností, kterou ČEZ na základě tohoto rozhodnutí nabyt (tato podmínka byla posléze zmírněna).

Druhou nejvýznamnější privatizační kauzou, kterou ÚOHS ve své historii posuzoval bylo spojení RWE Gas AG se společností Transgas a osmi distribučními plynárenskými společnostmi. Fúze byla v květnu 2002 povolena s třemi podmínkami. Dvě z nich se přitom týkaly významného konkurenta Moravských naftových dolů. **Společnost RWE nesmí přímo či nepřímo nabýt kontrolu nad touto společností a blokovat její rozhodnutí o záměrech, které budou mít zjevně konkurenční charakter vůči společnosti RWE.** Třetí podmínka se týkala posuzování zastupitelnosti jednotlivých médií zejména na regionálních trzích. **Společnost RWE do doby ukončení privatizace nesmí nabývat kontrolní podíly v distribučních společnostech v oblasti elektrické energie a tepla.**

DOZOR NAD JEDNÁNÍM ORGÁNŮ STÁTNÍ SPRÁVY A OBCÍ

Od začátku devadesátých let do poloviny roku 2001 vykonával Úřad dozor nad dodržováním povinností orgánů státní správy a orgánů obcí, aby vlastními opatřeními nevyklučovaly nebo neomezovaly soutěž. Úřad měl pravomoc požadovat nápravu. Jedním z prvních řešených případů bylo poskytování taxislužeb. Jednalo se zejména o vydávání pravidel, které omezovaly vstup na trh. Konkrétně šlo například o znemožnění vstupu na trh v závislosti na velikosti zavazadlového prostoru nebo dle místa bydliště provozovatele taxislužby. **Zákon dával Úřadu pouze možnost žádat nápravu, nebylo však možné ji vynutit.**

V roce 1997 například ÚOHS identifikoval snahy měst a obcí vydávat různé vyhlášky zakazující novým stavebníkům budovat alternativní zdroje tepla a nutily je připojit se k centrálnímu zásobování. Tato snaha byla většinou ovlivněna tím, že města vlastní významné majetkové podíly v teplárenských společnostech.

POKUTY

CELKOVÁ VÝŠE POKUT UDĚLENÝCH ÚŘADEM

Rok	Výše pokut
1992	2 842 000
1993	2 401 000
1994	33 705 000
1995	21 384 000
1996	31 209 000*
1997	10 495 000*
1998	1 980 000*
1999	35 905 000
2000	36 350 000
2001	67 520 000
2002	455 600 000**
2003	445 850 000**
2004	1 236 090 000**
2005	492 100 000

* pravomocné pokuty

** včetně pokuty 313 mil. Kč pro distributory PHM

NEJVYŠŠÍ POKUTY

Souhrn nejvyšších uložených pokut za porušení zákona o ochraně hospodářské soutěže s následným vývojem jednotlivých kauz.

- **484 mil. Kč** - pokuta za kartel šesti stavebních spořitelů - nepravomocně byla uložena v roce 2004 - o rok později ji tehdejší předseda Josef Bednář zrušil a případ vrátil k novému projednání příslušnému odboru - porušení zákona bylo překvalifikováno pouze na zakázanou dohodu o výměně informací a sankce byla snížena na 201 mil. Kč - rozhodnutí je nepravomocné, probíhá řízení o rozkladu.
- **313 mil. Kč** - šest distributorů pohonných hmot **AGIP Praha, a.s., Aral ČR a.s., BENZINA a.s., CONOCO Czech Republic s.r.o., OMV Česká republika, s.r.o. a Shell Czech Republic a.s.** - jednání ve vzájemné shodě - v období od 28.5.2001 nejméně do konce měsíce listopadu roku 2001 upravovalo ve vzájemné shodě prodejní ceny automobilového benzínu Natural 95. Pokuty byly uhrazeny, společnosti Benzina bylo 98 mil. vráceno do doby rozhodnutí soudu. Případ projednává Krajský soud v Brně.
- **210 mil. korun** - **ČESKÝ TELECOM, a.s.** prvostupňově v roce 2004 pravomocně v roce 2005 sníženo na 205 mil. korun - porušení komunitárního práva - neregulované cenové plány obsahující hovorové kredity a volné minuty.
- **120 mil. Kč** - pekárenské společnosti **DELTA PEKÁRNY a.s., ODKOLEK a.s. a PENAM spol. s r.o.** - jednání ve vzájemné shodě při určování prodejních cen pekárenských výrobků. Existence kartelu byla pravomocně potvrzena. Prvnímu stupni předseda vrátil pouze část týkající se odůvodnění výše pokuty. **V novém rozhodnutí pokuta činí 66 mil. korun. Byl opět podán rozklad.**
- **118,7 mil. Kč** - společnosti **EASTERN SUGAR ČESKÁ REPUBLIKA, a.s., Moravskoslezské cukrovary, a.s. a Cukrovary TTD a.s.**- zakázaná dohoda a domnělé jednání ve vzájemné shodě při stanovování prodejních cen cukru a dohoda o rozdělení trhu s

cukrem. Předseda Pecina v září 2005 rozhodnutí zrušil a vrátil případ příslušnému odboru k projednání a vydání rozhodnutí. Ten konstatoval v únoru 2006 porušení zákona formou zakázané výměny informací. Pokuta uložena nebyla.

- **90 mil. Kč - ČESKÝ TELECOM, a.s.** - společnost svým jednáním znemožnila alternativním operátorům nabízet koncovým zákazníkům služby ADSL za srovnatelných podmínek, neboť zveřejnila velkoobchodní i maloobchodní nabídky ve stejný den a neposkytla ostatním operátorům dostatečný časový předstih pro posouzení změny velkoobchodní nabídky, aby tito mohli společnosti ČTc efektivně konkurovat již od 1. ledna 2004 - nepravomocně byl podán rozklad
- **81,7 mil. Kč - ČESKÝ TELECOM, a.s.** - v červnu 2003 prvostupňové rozhodnutí zneužití dominantního postavení na trhu poskytování telefonních služeb určených podnikatelským subjektům prostřednictvím veřejných pevných telekomunikačních sítí. V druhém stupni potvrzeno v lednu 2004. *TELECOM podal žalobu ke Krajskému soudu v Brně.*
- **55 mil. Kč - ŠKODA AUTO a.s.** - údajné zneužití dominantního postavení uplatňování rozdílných podmínek při shodném nebo srovnatelném plnění, ŠKODA AUTO ve smlouvách s jednotlivými smluvními partnery (velkoodběrateli) sjednávala rozdílné podmínky při velkoodběru osobních motorových vozidel zn. ŠKODA. ŠKODA AUTO odmítla poskytovat stejné podmínky plynoucí z velkoodběratelských smluv i leasingovým společnostem v únoru 2006 pokuta zrušena, případ vrácen k novému projednání.
- **51 mil. Kč - společnosti BILLA, spol. s r.o. (28 mil. Kč) a JULIUS MEINL, a.s. (23 mil. Kč)** -dohoda o koordinaci a sladování nákupních cen zboží a obchodních podmínek vůči svým dodavatelům v letech 2001 a 2002. *V meritu věci dosud Krajský soud nerozhodl.*
- **48 mil. Kč - společnost Eurotel Praha, spol. s r.o.** - zneužití dominantního postavení- v roce 2000 a 2001. Firma účtovala svým zákazníkům za minutu volání do sítě společnosti Český Mobil a.s. částku vyšší než za minutu volání, jakou si účtovaly navzájem se společností Radiomobil za volání mezi svými sítěmi Pokutu potvrdil Nejvyšší správní soud.
- **44 mil. Kč - mobilní operátoři Eurotel Praha - 22 mil. Kč, T-Mobile - 12 mil. Kč, Český Mobil (nyní Oskar Mobil) - 10 mil. Kč** - zakázané dohody ve smlouvách o propojení. Pokuty zrušil Krajský soud v Brně - o sporu měl rozhodovat ČTÚ - ÚOHS podal Kasační stížnosti k Nejvyššímu správnímu soudu.
- **23 mil. Kč - únor 2003 ČESKÝ TELECOM, a.s.** zneužití dominantního postavení na trhu zprostředkování přístupu ke službám sítě Internet a přenosu dat za užití širokopásmové technologie xDSL (ADSL) veřejnými pevnými telekomunikačními sítěmi na újmu konkurentů a konečných spotřebitelů. Druhostupňovým rozhodnutím z října 2004 potvrzeno. *Telecom podal žalobu k soudu.*
- **15 mil. Kč - společnost RadioMobil a.s. (dnes T-Mobile Czech Republic a. s.)** - zneužití dominantního postavení- společnost v roce 2000 a 2001 účtovala svým zákazníkům za minutu volání do sítě společnosti Český Mobil a.s. částku vyšší než za minutu volání, jakou si účtovaly navzájem se společností Eurotel za volání mezi svými sítěmi. Nejvyšší správní soud pokutu zrušil.
- **15 mil. Kč - ČESKÝ TELECOM, a.s.** - zakázaná dohoda - smlouvy na dodávky ADSL modemů obsahovaly v roce 2003 ustanovení zavazující druhou smluvní stranu neprodávat zboží, jehož dodávky jsou předmětem těchto smluv, žádné jiné společnosti na území České republiky za ceny nižší, než jaké jsou ceny pro společnost ČESKÝ TELECOM vždy v příslušných smlouvách uvedené. **Po podání rozkladu byla pokuta snížena v březnu 2005 na 10 mil. korun.**

- **14 mil. Kč - Balírny Tchibo, Balírny Douwe Egberts** - jednání ve vzájemné shodě při zvýšení cen kávy v červenci a srpnu 1994. *Vrchní soud v Praze v březnu 1997 pokutu zrušil.*
- **12 mil. Kč - leden 2003 LINDE TECHNOPLYN a.s.** - ve druhém stupni v říjnu 2004 pokuta potvrzena zneužití dominantního postavení - ve smlouvách o dodávkách společnost zavazovala zákazníky odebírat celkovou spotřebu technických plynů výlučně od této společnosti. *Případ řeší soud.*
- **12 mil. Kč - SAZKA, a.s.** - zneužívání dominantního postavení společností SAZKA při prodeji losů okamžitých loterií (stírací losy) - uplatňování nepřiměřených obchodních podmínek vůči provozovatelům - *ve druhé stupni byla v létě 2005 pokuta snížena na 1,2 mil. korun.*
- **12 mil. Kč - Benzina, a.s. (10 mil.), Benzina, s.p. (2 mil.)** - dohoda narušující soutěž týkající se cen bezolovnatého benzínu. *Rozhodnutí předsedy ÚOHS bylo Vrchním soudem v Olomouci zrušeno v roce 1997.*
- **11,25 mil. Kč - deset producentů konzumních vajec**- zakázaná dohoda o nepřímém určení prodejních cen konzumních slepičích vajec - *pokuta byla na podzim 2005 zrušena rozhodnutím předsedy Peciny.*
- **10 mil. Kč** - pokuta uložena pravomocně v roce 2004 společnosti **Karlovarské minerální vody, a.s.**, za nerespektování předchozího rozhodnutí Úřadu, kterým nebyla povolena fúze KMV a Poděbradky. *Případ projednává soud.*
- **10 mil. Kč - Česká pojišťovna, a.s.** rozhodnutí z června 1999 domnělé zneužití monopolního postavení při likvidaci pojistných událostí. Ve druhém stupni v prosinci 2000 bylo řízení zastaveno a *pokuta zrušena.*
- **10 mil. Kč** - společnost **ČEZ a.s.** - zneužití monopolního postavení - snížení odběru hnědého uhlí pro výrobu elektrické energie pouze od jednoho z dlouhodobých dodavatelů bez objektivně ospravedlnitelného důvodu - ve druhostupňovém rozhodnutí z prosince 2000 byla pokuta snížena na **7,5 mil. korun** - *postup Úřadu potvrdil v roce 2001 Vrchní soud v Olomouci.*
- **9,5 mil. Kč - AuTec Group, a.s.**- zakázaná dohoda 2005 - *nepravomocné byl podán rozklad*
- **9,145 mil. Kč - Jihomoravská plynárenská, a.s.** - výběr za pořízení a dosazení plynoměru - rozhodnutí z listopadu 1996 - *pokutu předseda Úřadu v červnu 1997 zrušil.*
- **8 mil. Kč - ČESKÁ RAFINÉRSKÁ, a.s.** přerušení dodávek surovin firmě CHEMOPETROL prvostupňové rozhodnutí z října 2002 ve druhém stupni v květnu 2003 pokuta snížena na 6 milionů. Krajský soud v Brně rozhodnutí zrušil. *ÚOHS podal Kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu.*
- **7,8 mil. Kč - Bupak Obaly a.s. (2,3 mil.), MODEL OBALY a.s. (2 mil.), AssiDomän Packaging Česká republika s r.o. (400 tisíc), Kappa Karton Morava, s r.o. (1 mil.), OBALEX Znojmo a.s. (1,5 mil.), THIMM Obaly k.s. (600 tisíc)** rozhodnutí z července 2000 domnělé zvýšení cen obalů z vlnité lepenky po vzájemné shodě v září 2001 bylo řízení zastaveno předsedou ÚOHS a *pokuta zrušena.*
- **7,8 mil. Kč - Dattelkabel, a.s. (dnes UPC Česká republika, a.s.)** rozhodnutí z prosince 2000 nabídka programů kabelové televize pod výrobními náklady s následným zvýšení cen o téměř 300 procent za účelem kompenzace ztrát. Ve druhém stupni v říjnu 2003 bylo porušení zákona překvalifikováno a *pokuta vypuštěna.*

- **7,5 mil. Kč - společnost ČEZ a.s.** - v roce 2003 zakázaná dohoda- zákaz zpětného dovozu elektrické energie. *Rozhodnutím předsedy z února 2004 byla pokuta potvrzena. ČEZ podal žalobu k soudu.*
- **7,5 mil. Kč - ČESKÝ TELECOM, a.s.** - nepovolené dohody o cenách telefonních karet. Společnost distributorům určovala v letech 2001 a 2002 maloobchodní ceny za prodej předplacených karet X. **Ve druhém stupni byla pokuta snížena na 6,5 mil. korun.** Případ projednává Krajský soud v Brně.
- **7,05 mil. Kč Cukrovar a rafinerie cukru Dobruška TTD a.s. (1,95 mil.), Cukrovar Hrušovice nad Jevišovkou, a.s. (1,5 mil.), Hanácké cukrovary, a.s. (1,8 mil.), CUKRSPOL PRAHA - MODŘANY a.s. (1,8 mil.).** Rozhodnutí ze srpna 1999 - domnělé jednání ve vzájemné shodě ohledně zvýšení cen bílého rafinovaného cukru ve druhém stupni byla o rok později **pokuta zrušena a následně řízení zastaveno.**
- **6,5 mil. Kč - Český Mobil a.s.** prvostupňové rozhodnutí z července 2002 druhostupňové z května 2004 zakázaná dohoda - smlouvy na distribuci předplacených telefonních karet - správnost postupu ÚOHS potvrdil v roce 2005 Nejvyšší správní soud - **pokuta byla ale snížena na 3 mil. korun.**
- **5 mil. Kč - Adidas ČR s. r.o.** - zakázaná dohoda o přímém určení ceny prvostupňové rozhodnutí je z prosince 2000 - v druhém stupni byla pokuta v listopadu 2001 **snížena na 2 mil. korun** - správnost postupu ÚOHS potvrdil Vrchní soud v Olomouci.
- **5 mil. Kč - ŠKODA, automobilová a.s.** nedostatek plechových náhradních dílů - ministr pokutu svým rozhodnutím ze dne 20.5.1996 snížil na **3,5 mil. korun.** Vrchní soud v Olomouci žalobu proti tomuto rozhodnutí zamítl. *Stejně postupoval i Ústavní soud.*
- **5 mil. Kč - LIKÉRKA Stock Plzeň-Božkov** firma vázala prodej nápoje Fernet Stock odběrem dalších druhů alkoholických nápojů - ministr v dubnu 1996 **pokutu snížil na 4 miliony.**
- **5 mil. Kč - Středočeská energetická a.s.** rozhodnutí z dubna 1996 - firma podmiňovala připojení nebo zvýšení rezervovaného příkonu odběratele úhradou 90 procent nákladů na připojení. V prvním stupni pokuta činila půl milionu, ve druhé v prosinci 1996 pět milionů. *Vrchní soud v Olomouci toto rozhodnutí v roce 1997 zrušil.*
- **5 mil. Kč - Pražská energetika, a.s.** prvostupňové rozhodnutí ze srpna 1999 domnělé zneužití monopolního postavení v říjnu 2000 předseda **rozhodnutí zrušil.**
- **3,5 mil. Kč - společnost Plzeňský Prazdroj, a.s. (a Pivovar RADEGAST a.s.)** - zakázané dohody - ve smlouvách o zajištění reklamy a propagace zavazovaly provozovatele pohostinských zařízení odebrat ročně minimální množství hektolitrů piva - ve druhém stupni byla v roce 2003 pokuta snížena na **2,3 mil. korun.** *Účastník řízení podal žalobu ke Krajskému soudu v Brně.*
- **3,205 mil. Kč - domnělá vertikální dohoda mezi společnostmi Rostex Vyškov s.r.o. (1,5 mil.) a Rovel spol. s r.o. 1,705 mil.** Prvostupňové rozhodnutí ze září 1994. V květnu 1995 ministr rozhodnutí změnil (pokuta zůstala jen pro Rostex). *Pokuta byla zrušena rozhodnutím Vrchního soudu v Praze z října 1998.*
- **3 mil. Kč - DELVITA a.s., JULIUS MEINL, a.s., BILLA, spol. s r.o. (po 1 mil. Kč)** údajné jednání ve vzájemné shodě při sjednání cen za vratné lahve prvostupňové rozhodnutí je ze srpna 1999, v únoru 2000 byla rozhodnutím předsedy pokuta **zrušena.**
- **2,8 mil. Kč - prosinec 2003 Skiareál Špindlerův mlýn** - zneužití dominantního postavení - při srovnatelném plnění uplatňování rozdílných podmínek - ve druhém stupni byla pokuta snížena na **200 tisíc korun.**

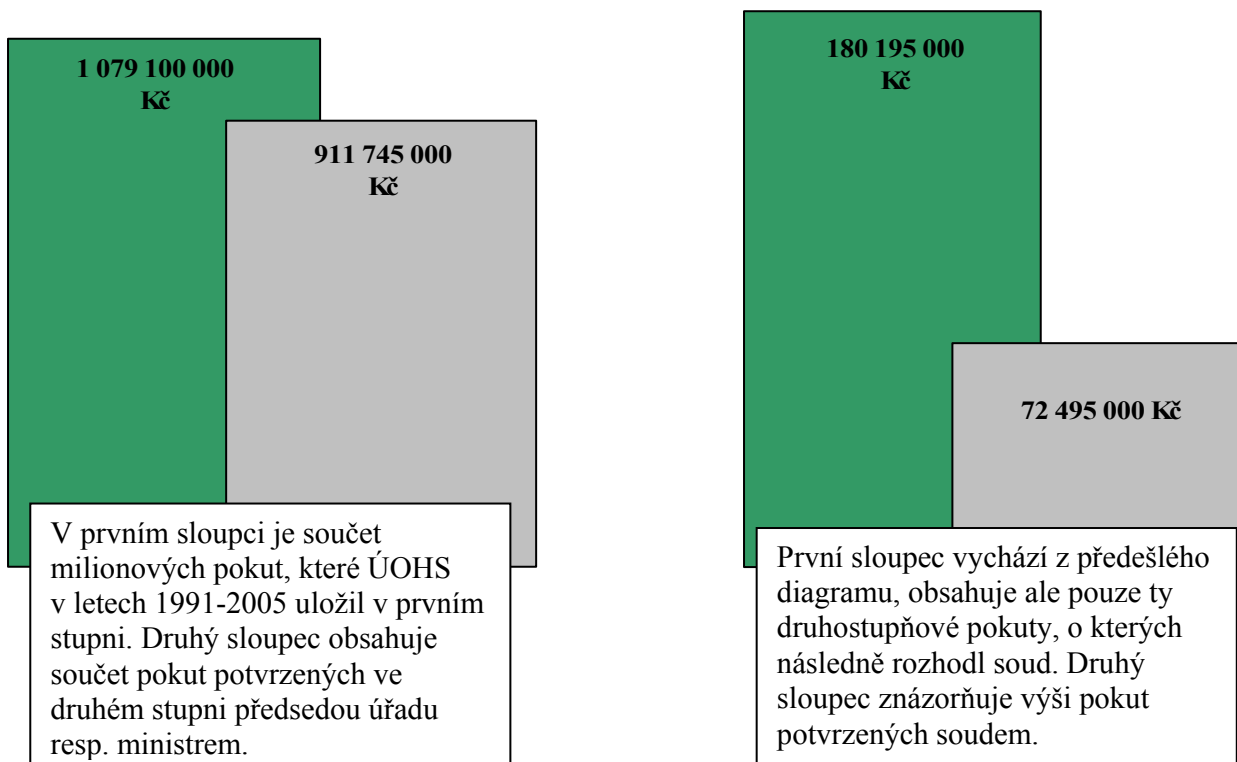
- **2,57 mil. Kč** - plemenářské podniky zaměřené na šlechtění a chovu skotu- **Holding Českomoravská plemenářská unie, k.s. (500 tis. Kč), Jihočeský chovatel, a.s. (300 tis. Kč), REPROGEN, a.s. (300 tis. Kč), PLEBO BRNO, a.s. (300 tis. Kč), AGRO - Měřín, a.s. (300 tis. Kč), Plemenáři Brno, a.s. (270 tis. Kč), CHOVSERVIS, a.s. (300 tis. Kč), PLEMENÁŘSKÉ SLUŽBY, a.s. (300 tis. Kč)**- zakázaná cenová dohoda - dohoda o cenách inseminačních dávek plemenných býků. *Postup Úřadu potvrdil Nejvyšší správní soud.*
- **2,5 mil. Kč** - **Jihomoravská Plynárenská, a.s.**- v roce 1999 zneužití dominantního postavení - neoprávněné vybírání poplatků. *Správnost postupu i druhostupňové rozhodnutí ÚOHS z června 2000 potvrdil i soud.*
- **2,5 mil. Kč** - **ČSAD Liberec, a.s.** v červnu 2005 nepravomocně pokuta za zneužití dominantního postavení *byl podán rozklad.*
- **2,5 mil. Kč** - pokuta z března 1996 uložená společností **Česká pojišťovna, a.s. (1 mil.), CONSTRUCT A&D, s.r.o. (1 mil.), ŠKODA, automobilová a.s. (250 tisíc), ŠkoFIN, s.r.o. (250 tisíc)** - pojistné podmínky - zvýhodňování výrobce Construct. *V rozkladovém řízení byla pokuta zrušena.*
- **2,5 mil. Kč** - **Jan Becher - Karlovarská Becherovka, a.s. (1,5 mil.) a Plzeňský Prazdroj, a.s. (1 mil.)** - 1997 - smlouvy o obchodní spolupráci a distribuci výrobků obsahující ustanovení o způsobu stanovení doporučených maximálních cen - zakázaná dohoda o omezení přístupu na trh - *v druhém stupni byly pokuty sníženy na 100 respektive 50 tisíc korun.*
- **2,3 mil. Kč** - **Tupperware Czech Republic spol. s r.o.**- určování cen zboží pro další distribuci. *Rozhodnutí z října 2005 - byl podán rozklad.*
- **2 mil. Kč** - **ČESKÝ TELECOM, a.s.** - v prosinci 1999 zneužití dominantního postavení na trhu provozování jednotné telekomunikační sítě (Dattel a.s.) - výrok ÚOHS potvrdil i soud - *snížena byla následně pokuta na 1,8 mil. korun.*
- **2 mil. Kč** - **po 1 mil. společností Barum Otrokovice spol. s r.o. a Barum Centrum Praha, spol. s r.o.** (v prvním stupni činila pokuta pouze 50 tisíc)- v roce 1992 byly uloženy tyto sankce za údajný vertikální kartel - zvýhodnění jednoho velkoobtěratelů oproti jiným. *Vrchní soud v Praze tyto pokuty o rok později zrušil.*
- **2 mil. Kč** - **Pražská kanalizace a vodní toky** - rozhodnutí z října 1996 - podmiňování udělení souhlasu stavebníkům a investorům k napojení na kanalizaci potřebného pro vydání stavebního povolení uzavřením příkazních smluv a úhradou částek v nich uvedených - Předseda ÚOHS v roce 1997 pokutu potvrdil. *Vrchní soud v Olomouci však v prosinci 1997 pokutu zrušil.*
- **1,5 mil. Kč** - společnost **Mediaprint & Kapa Pressegrasso, spol. s r.o.** - zakázaná dohoda-společnost zavázala maloobchodní prodejce tisku nevstoupit do smluvního dodavatelsko-odběratelského vztahu se třetí osobou ve smyslu plnění smluv a neodebírat sortiment dodavatele od třetí osoby, dále je zavázala neodebírat od třetích osob periodický tisk a neperiodické publikace, které má dodavatel ve své nabídce sortimentu a rovněž zavázala maloobchodní prodejce tisku neodebírat periodický tisk a neperiodické publikace od třetí osoby bez souhlasu dodavatele - *rozhodnutí je pravomocné - druhostupňové rozhodnutí bylo vydáno v květnu 2005.*
- **1,5 mil. Kč** - **ČAS SERVICE, a.s.** - zneužití dominantního postavení - *účastník řízení podal rozklad - pokuta byla následně v roce 2005 zrušena.*
- **1,5 mil. Kč** - **SAZKA a.s.** zneužití dominantního postavení na trhu číselných loterií prvostupňové rozhodnutí je ze srpna 1998, pokutu předseda v červenci 1999 zrušil a případ vrátil k dalšímu projednání. V novém prvostupňovém rozhodnutí bylo konstatováno porušení zákona, *pokuta uložena nebyla.*

- **1,5 mil. Kč - Technické služby Prostějov, s. r.o.** - zneužití dominantního postavení na trhu pohřebnictví - ve druhém stupni byla pokuta snížena na 900 tisíc korun.
- **1,5 mil. Kč - Jihomoravská plynárenská, a.s.** - rozhodnutí ze srpna 1995 - plynárna podmiňovala uzavření nové smlouvy na dodávku plynu do cihelny tím, že nový odběratel bude ručit za zaplacení dluhu původním odběratelem - dlužníkem, který provozoval cihelnu dříve. *Ve druhém stupni byla pokuta snížena na půl milionu.*
- **1,45 mil. Kč - Bristol-Myers Squibb spol. s r.o. (850 tisíc), PHOENIX lékárenský velkoobchod, a.s. (600 tisíc)** domnělá dohoda o neúčtování obchodní přírážky při prodeji léčivého přípravku Lipostat prvostupňové rozhodnutí z prosince 2001. *Bylo zrušeno rozhodnutím předsedy v lednu 2003 včetně pokuty.*
- **1,25 mil. Kč SVÚM a.s., ŠKODA WELDING s.r.o., České dráhy, a.s., Technický dozorčí spolek Brno, VÍTKOVICE STEEL, a.s. (všechny firmy po 250 tisících)** - prvostupňové rozhodnutí ze září 1996 sjednávání shodných cen se svářečskými školami ve druhém stupni byla v únoru 1997 pokuta snížena na polovinu. *Žalobu Vrchní soud v Olomouci v srpnu 1997 zamítl.*
- **1,2 mil. Kč - Schöller zmrzlina a mražené výrobky spol. s r.o./Benzina a.s. (obě firmy po 600 tisících)** - dohoda o výhradním prodeji prvostupňové rozhodnutí ze září 1994, potvrzeno předsedou o rok později *soud rozhodnutí ministra z roku 1995 zrušil.*
- **1 mil. Kč - Česká spořitelna a.s.** - rok 1996 - zneužití dominantního postavení spočívající v nedostatečném informování klientů - vynucování nepřiměřených podmínek - v druhém stupni byla pokuta vpuštěna. *Následnou žalobu soud zamítl.*
- **1 mil. Kč - Česká pojišťovna, a.s.** rok 1996 údajné uplatňování rozdílných podmínek při vybírání poplatků za stejnou službu - vystavování zelených karet Pokuta potvrzena i ve druhém stupni v prosinci 1996. *Rozhodnutí předsedy Úřadu soud v roce 1997 zrušil.*
- **1 mil. Kč - Taxicech Karlovy Vary** - uzavření dohody o sazbách taxislužby s městem Karlovy Vary. Ve smlouvě byl obsažen závazek dodržovat jednotné ceny. Ministr v rozkladu z prosince 1994 pokutu snížil na 100 tisíc korun.
- **1 mil. Kč - Veletrhy Brno, a.s.** - domnělé zneužití dominantního postavení uplatňováním nestejných podmínek vůči konkurenčním soutěžitelům. Rozhodnutí ministra z roku 1995, kde pokuta činila 200 tisíc korun, bylo o tři roky později *zrušeno Vrchním soudem v Praze.*
- **1 mil. Kč - Česká lékárnická komora** v roce 1994 přijala řád pro udělování osvědčení k výkonu soukromé lékárnické praxe. Řád obsahoval podmínky nestejně pro různé žadatele. Některé žadatele přímo vylučoval. *Ministr pokutu snížil na polovinu. Tuto pokutu soud v roce 1996 zrušil. V meritu věci však žalobu zamítl.*
- **1 mil. Kč - Středočeská energetická a.s.** - výběr finančních částek, jejichž zaplacení bylo podmínkou zahájení dodávek elektřiny. Pokuta byla potvrzena rozhodnutí ministra z poloviny roku 1996.
- **1 mil. Kč - Vodárny a kanalizace, Karlovy Vary, a.s.** - 1996 - poplatky ve smlouvách za napojení k vodovodu a další - *žalobu Vrchní soud v Olomouci zamítl.*
- **1 mil. Kč - Pražská kanalizace a vodní toky** ministr v srpnu 1995 rozhodl o pokutě za zneužití dominantního postavení podmiňováním souhlasu k projektům odvodnění uzavřením smlouvy o půjčce. *Vrchní soud v Praze pokutu v roce 1998 zrušil.*
- **1 mil. Kč - LOM PRAHA, s.p.** prvostupňové rozhodnutí z června 1999 domnělé porušení zákona odmítnutím poskytnutí knihy oprav leteckých motorů v říjnu 2000 předseda pokutu i *rozhodnutí zrušil.* Později řešeno rozdílné stanovení výše a způsobu platby za uvedenou

příručku. Rozhodnutí z května 2002, **pokuta 600 tisíc korun** potvrzeno i v rozkladu v únoru 2003.

- **1 mil. Kč - ČSAD ÚAN Praha Florenc a.s.**, rozhodnutí z května 1999 rozdílné ceny za jednorázové povolení vjezdu do nádraží od provozovatelů vnitrostátní a mezinárodní autobusové přepravy. V lednu 2000 předseda rozhodnutí zrušil i s pokutou. V novém prvostupňovém rozhodnutí z dubna 2000 je konstatováno porušení zákona, ovšem *bez pokuty*.
- **1 mil. Kč - Plzeňská energetika a.s.** domnělé výlučné smlouvy na dodávky tepla, plynu a vody, prvostupňové rozhodnutí z října 2000. O dva roky později předseda rozhodnutí i s *pokutou zrušil*.

Do poloviny roku 2001, kdy nabyt účinnosti nový zákon o ochraně hospodářské soutěže platila situace, kdy mohl ÚOHS uložit pokutu pouze do jednoho roku od zjištění povinnosti stanovené tímto zákonem (subjektivní lhůta), nejpozději však do tří let následujících po roce, ve kterém byla tato povinnost porušena (objektivní lhůta). Rozhodným termínem uložení pokuty pro účely dodržení subjektivní lhůty bylo stanoveno datum vydání prvoinstančního rozhodnutí.

JAK JSOU STANOVOVÁNY POKUTY:

„Nejdůležitější kritérium je druh deliktu a výše obrátu. Nejvyšší pokutu od 5 do 10 procent z obrátu bychom dali za nejtěžší delikty, teritoriální rozdělení trhu nebo dohody o cenách. U zneužívání dominantního postavení jde také o závažný delikt, ale ne tolik. K tomu zneužití může dojít i nevědomky. To samé jsou vertikální kartely, kde výrobce nebo distributor určuje prodejní ceny dalším distributorům. Když jde o nedovolenou výměnu informací, tak musíme rozhodovat, jaký měla dohoda dopad na trh. U méně závažných porušení se pokuty budou pohybovat kolem jednoho procenta z obrátu firmy.“

*Ing. Martin Pecina, MBA
předseda ÚOHS*

SOUDNÍ PŘEZKUM ROZHODNUTÍ ÚOHS

Úspěšnost u soudních přezkumů je jedním z měřítek kvality rozhodování Úřadu. První dva judikáty pro Úřad však **nedopadly kladně**. Soud zrušil rozhodnutí Ministra pro hospodářskou soutěž ve věci automobilové a.s. Škoda Mladá Boleslav z důvodu nesprávného použití ustanovení zákona týkajícího se ukládání pokut. V dalším případě byl nesprávně aplikován zákon u fúze Eurotelu a Atlantic West B.W. Amsterdam. Zmíněná smlouva o fúzi byla totiž uzavřena před nabytím účinnosti zákona o ochraně hospodářské soutěže.

Na druhé straně je však nutné konstatovat, že úspěšnost ÚOHS u soudů se postupně zvyšuje. **V letech 1999-2005 uspěl ÚOHS u cca 80 procent soudních přezkumů.**

V současné době je možné proti pravomocným rozhodnutím ÚOHS podat žalobu ke Krajskému soudu v Brně. Následně pak přichází v úvahu kasační stížnost k Nejvyššímu správnímu soudu a také ústavní stížnost. Až k Ústavnímu soudu došlo minimum případů.

Naposledy podala ústavní stížnost společnost Karlovarské minerální vody. Návrh byl podán jako odvolání proti nepovolení jejího spojení s Poděbradkou. Ústavní stížnost byla usnesením v roce 2004 jako **zjevně neopodstatněná odmítnuta**.

Dalším významným případem je spor se **Škodou automobilovou**, který se týkal zastavení výroby **plechových náhradních dílů** na vozidla ŠKODA Favorit a ŠKODA Forman v roce 1994. Zásobení trhu přitom nebylo dostatečně zajištěno ani u jiného výrobce. Důsledkem byl nedostatek těchto náhradních dílů v období říjen 1994 březen 1995. **Za zneužití dominantního postavení byla uložena v prvním stupni pokuta 5 milionů korun, která byla v rozkladovém řízení snížena na 3,5 milionu.** Rozhodnutí ministerstva potvrdil jak Vrchní soud v Olomouci tak v květnu 1997 Ústavní soud. „*Pokud je trh zásobován výrobky monopolního resp. dominantního soutěžitele, přičemž k výrobě určitých náhradních dílů k nim má tento rovněž monopolní, resp. dominantní postavení, je povinen v rozumné proporcii k dalším svým podnikatelským aktivitám zajistit výrobu náhradních dílů tak, aby spotřebitelům bylo umožněno výrobky soutěžitele užívat po dobu jejich životnosti,*“ konstatuje se v nálezů Ústavního soudu.

Z HISTORIE ÚŘADU PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE

CHRONOLOGIE

11. 10. 1990: Vláda České republiky při projednávání návrhu zákona o ochraně hospodářské soutěže uložila ministru pro hospodářskou politiku a rozvoj předložit návrh zákona o působnosti orgánů České republiky při provádění zákona o ochraně hospodářské soutěže

30. 1. 1991: Zákon Federálního shromáždění o ochraně hospodářské soutěže z tohoto data stanovil, že podstatnou část této působnosti na území ČR bude vykonávat orgán pro hospodářskou soutěž České republiky

1. 3. 1991: Nabyl účinnosti zákon č. 63/1991 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

26. 4. 1991: Zákon České národní rady č. 173/1991 Sb. zřídil Český úřad pro hospodářskou soutěž se sídlem v Brně.

1. 7. 1991: Český úřad pro hospodářskou soutěž zahájil svou činnost

od 1. 7. 1991 do 31. 10. 1992 předseda Stanislav Bělehrádek

Federální úřad pro hospodářskou soutěž

od 18. 1. 1991 jej řídil Imrich Flassik, kterého v období od 2. 7. 1992 do 29. 10. 1992 vystřídal Milan Čič

1992 - 1996 Ministerstvo pro hospodářskou soutěž

- ministr Stanislav Bělehrádek (v průběhu roku 1996 byl na několik měsíců pověřen řízením ministerstva tehdejší předseda vlády ČR Václav Klaus)

od 1. 11. 1996- Úřad pro ochranu hospodářské soutěže

- předseda Stanislav Bělehrádek od roku 1996 - do druhé poloviny 1998

- předseda Josef Bednář od února 1999 - do 1. září 2005

- předseda Martin Pecina od 2. září 2005

Ing. Stanislav Bělehrádek

Ing. Josef Bednář

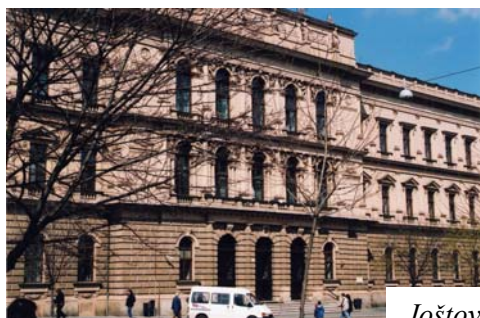
Ing. Martin Pecina, MBA

ZAJÍMAVOSTI

SÍDLO

Úřad má po celou svou historii sídlo v Brně na Joštově ulici 8 v pronajatých prostorách budovy Ústavního soudu. Nové sídlo se podařilo získat až v letošním roce. Jedná se o dům bývalé vojenské správy na tř. kpt. Jaroše v Brně, který ale bude nutné nejdříve rekonstruovat.

Joštova 8

Tř. Kpt. Jaroše 7

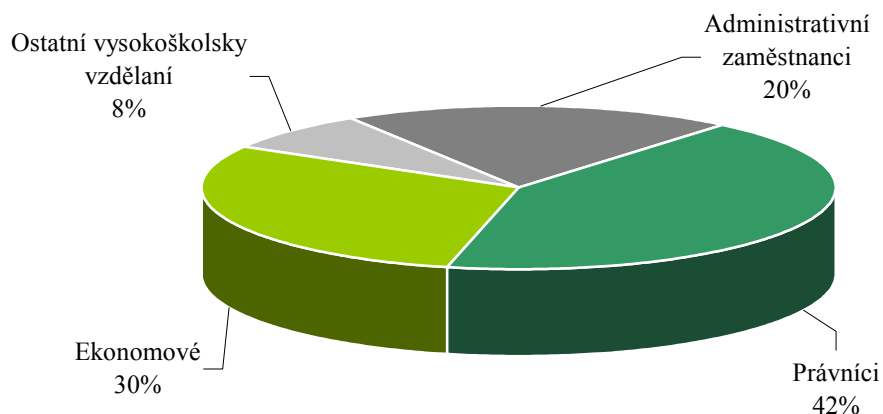
DETAŠOVANÁ PRACOVISŤĚ

V současné době má ÚOHS mimo Brno jedno detašované pracoviště, a to v Praze na Letenské 3, kde funguje 9členný odbor veřejných zakázek. Pražský odbor působí v rámci ÚOHS od roku 1991, původně však šlo o specialisty na hospodářskou soutěž, kteří na Úřad přešli z ministerstva pro hospodářskou politiku a rozvoj. Krátkodobě fungovala i detašovaná pracoviště v Plzni a Ostravě (v letech 1992-4).

ZAMĚSTNANCI

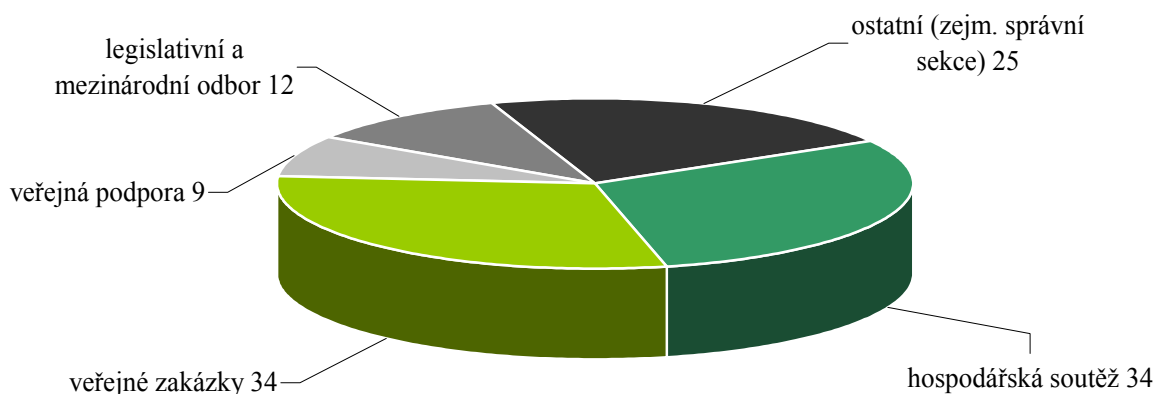
Dle zprávy ministerstva pro hospodářskou politiku a rozvoj z 5. února 1991 byl navrhovaný počet zaměstnanců původně stanoven na 50 až 70. V červenci 1991 nastoupilo na nově utvořený Úřad spolu s předsedou Bělehrádkem pouze 8 zaměstnanců. Na ÚOHS působí od roku 1991 až do současnosti **jeden** zaměstnanec (jedná se o mzdovou účetní, která nastoupila k 16. 9. 1991). První předseda Úřadu, ministr a pozdější senátor Stanislav Bělehrádek byl zaměstnancem ÚOHS od 1. 7. 1991 do 30. 11. 2004. Jeho nástupce ve funkci předsedy Josef Bednář byl zaměstnancem Úřadu v období od 1. 5. 1992 do 31. 10. 2005. V uplynulých patnácti letech se na ÚOHS vystříдалo celkem 397 zaměstnanců. Současný limit počtu zaměstnanců je 123 (k 13. 2. 06 - 114).

Struktura zaměstnanců Úřadu

stav k 22. 2. 2006

Zaměstnanci Úřadu dle oblastí působnosti

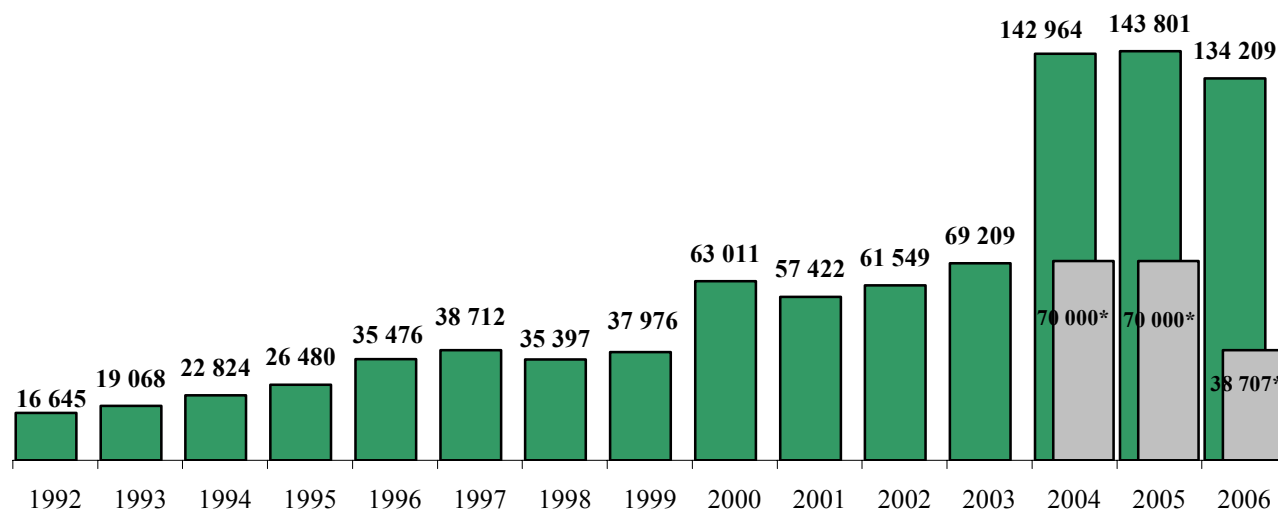

stav k 22. 2. 2006

ROZPOČET

Rozpočtové náklady měly v roční výši činit dle návrhu z února 1991 10 až 13 mil. korun. První rozpočet schválený na celý kalendářní rok činil na rok 1992 16,6 mil. korun. Tato částka se prakticky zdvojnásobila pro rok 1996, v posledních letech se jednalo o cca 70 milionů nepočítáme-li náklady na nové sídlo ÚOHS.

Schválený rozpočet Úřadu (v tis. korun)

* částka na nové sídlo

DĚLENÍ MAJETKU PŘI ZÁNIKU ČSFR

Při dělení majetku České a Slovenské federativní republiky v březnu 1993 převzalo Ministerstvo pro hospodářskou soutěž ČR (MHS ČR) z majetku bývalého federálního úřadu věci v hodnotě 2,100 mil. korun. Protimonopolní úřad SR převzal 2,042 mil. Další podíl MHS ČR v hodnotě 2,023 mil. Kč byl vypořádán v rámci salda vyrovnání při dělení ostatního majetku ČSFR.

NATÁČENÍ FILMU

V pracovně tehdejšího ministra pro hospodářskou soutěž se v roce 1993 natáčela část úspěšného filmu režisérky Věry Chytilové Dědictví aneb Kurvahošigutntag s Boleslavem Polívkou v hlavní roli. Jednalo se o scénu „na ministerstvu“, kdy je hlavnímu hrdinovi Bohušovi předložena nabídka na prodej restituované cihelny velké japonské společnosti.

AUTOHAVÁRIE MINISTRA

Dne 23. února 1996 měl tehdejší ministr pro hospodářskou soutěž Stanislav Bělehrádek nedaleko Brna vážnou autohavárii. Do práce se tak mohl vrátit až po téměř třech měsících, počátkem května 1995.

VÝZNAMNÉ NÁVŠTĚVY

ÚOHS navštívila v uplynulých 15 letech dvakrát hlava státu. V prosinci 2001 to byl Václav Havel, který se mj. zajímal o stanovisko Úřadu k privatizaci energetiky. V září 2005 pak uvedl do Úřadu nového předsedu Martina Pecinu prezident Václav Klaus. V dubnu 2003 navštívil antimonopolní úřad tehdejší premiér ČR Vladimír Špidla.

ÚVAHY A PŘÁNÍ JEDNOHO ÚŘEDNÍKA ÚOHS

„*Franto, trochu jsem zápis upravil*“ - tak začíná dopis, ve kterém jeho autor vysvětluje dále Frantovi, že to tak učinil, aby kvůli ÚOHS v textu nebylo „*slovičko o možné dohodě o cenách*“. Pochopitelně, protože cenová dohoda mezi konkurenty je podle zákona o ochraně hospodářské soutěže zakázána. Tak či tak jsou soutěžitelé v současné době velmi opatrní, a proto je obtížné cenové kartely odhalovat, někdy i za použití neohlášených místních šetření či pomoci prominutí pokuty. Byly však časy, kdy se např. majitelé autoškol v jednom jihomoravském okrese sešli, dohodli se na ceně výcviku, sepsali všechno na papír a každý z přítomných se podepsal a dal tam své razítko. Na druhé straně i ÚOHS ve svých začátcích postupoval při odhalování cenových kartelů někdy lehkovážně. Například před deseti lety se sešli výrobci a distributoři pohonných hmot (PHM) a podle zpráv z tisku mluvili i o cenách. Úřad reagoval okamžitě a napsal účastníkům schůzky toto: „...*protože je možné, že čtvrtěční ujednání účastníků schůzky představuje zakázanou dohodu ve smyslu zákona, žádáme Vás o sdělení následujících skutečností - zápis z jednání a popis obsahu jednání*“. Dopis byl zaslán faxem dne 2. ledna. Tentýž den přišla odpověď, která zněla: „...*zápis z jednání nebyl pořízen... schůzka byla čistě informativní... informace, které poskytujeme jsou vzhledem k charakteru schůzky zcela vyčerpávající*...“. Jinými slovy Úřad již svým prvním krokem prohrál kauzu, pokud to kauza vůbec byla.

Inu, všechno je ve vývoji a každý se učí - podnikatelé, právníci, spotřebitelé, pracovníci Úřadu, studenti, kteří se na soutěžní právo specializují apod. Přeji si však, aby na Úřad již nemusely chodit dopisy, ve kterém důchodce píše: „*Zvýšili mi důchod o dvě a půl procenta a poplatek za kabelovou televizi o 66 %*“. Nebo aby pan hospodský Úřadu oznamoval „*když mi dodavatel nereguloval cenu piva prodal jsem 35000 litrů, když začal s regulací ceny pro zákazníka - 11000 litrů*“. A aby se náhodou nevydalo obdobné rozhodnutí Úřadu o nepovolení fúze mezi jednou Pohřební a hřbitovní službou se Správou hřbitova, které měly stejného zřizovatele.

Nakonec bych chtěl říci jednu věc, o které jsem se utvrdil během své praxe na Úřadě. Hospodářská soutěž je především o lidech. Žádné soudy nebo pokuty nevysvětlí babičce, která si jde koupit 40 W žárovku, že musí zaplatit navíc 8 Kč za likvidaci prasklé žárovky, a to proto, že konkurence mezi firmami zabývajícími se likvidací elektroodpadu nebyla vytvořena. Nebo že nový autobus soukromé dopravní společnosti nesmí zastavit na stanovišti patřícím obci a odjíždí poloprázdný do cílové stanice.

Ing. Vladimír Stankov, CSc.
poradce předsedy ÚOHS

ZIMNÍ OLYMPIÁDA A ÚOHS

Téměř ve stejnou dobu, kdy na zimních olympijských hrách v Turíně dobíhala Kateřina Neumannová poslední metry pro zlatou medaili, zvonily na tiskovém odboru Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže telefony. Novináři s pracovníky „tiskového“ nechtěli konzultovat úspěchy a prohry našich sportovců. Jejich dotazy směřovaly sice také k soutěži, ale z oblasti antitrustu a veřejných zakázek. Večer v televizních zprávách a druhého dne (předposlední den olympiády) si čtenář v předních denících vedle běžných informací mohl přečíst také například to, že ÚOHS povolil fúzi dvou největších pekárenských společností v České republice.

Když jsem před téměř sedmi lety nastupoval na tehdejší tiskové oddělení antimonopolního úřadu, zajímali se novináři především o pokuty a jejich výši. Další informace o činnosti ÚOHS se objevovaly spíše sporadicky. V případě významných politických či sportovních akcí nebo přírodních katastrof se informace o práci antimonopolního úřadu ze sdělovacích prostředků prakticky zcela vytrácely.

Předposlední den olympiády v Turíně jsem dostal na mobilní telefon textovou zprávu. Redaktor jedné z celostátních televizních stanic se mne v sobotní podvečer, těsně před zahájením hokejového zápasu České republiky s Ruskem o bronzové medaile, dotazoval, v kolik hodin zahájí ÚOHS v pondělí správní řízení s velkodistributory léčiv. Otázka mne mírně překvapila. V tu chvíli bych spíše očekával dotaz, jak tipuji výsledek zápasu s Ruskem. Odpověděl jsem popravdě, že přesnou hodinu ani minutu případného zahájení správního řízení nemohu znát, ale ať se ozve v průběhu pondělního odpoledne. Chtěl jsem přitom dodat, že mohu posloužit tipem na hokejové klání o bronz. Byl jsem přesvědčen, že ruského soupeře porazíme. Nakonec jsem zachoval služební kázeň a omezil se pouze na odpověď z oblasti hospodářské soutěže. Vskutku mne potěšilo, že i těsně před důležitým hokejovým zápasem se v zemi, kde lední hokej tradičně patří k nejoblíbenějším sportům, najdou lidé, které o víkendu zajímá spíše práce našeho úřadu.

Zimní olympijské hry v Turíně trvaly dva týdny. Za tuto dobu přinesly nejrůznější české sdělovací prostředky celkem dvě stě padesát informací o práci Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže v podobě nejrůznějších článků, rozhovorů, zpráv. Není to málo. Tento počet představuje velmi slušný průměr, který tiskový odbor registruje za poslední dva roky. Statisticky dokonce vyšší průměr, než vykazuje řada antimonopolních institucí v sousedních zemích. Uvážíme-li, že zájem ze strany médií odráží také zájem laické veřejnosti, můžeme být spokojeni. Znamená to, že české populaci záleží na „férové“ soutěži hospodářských subjektů a přeje si jejich zdravou soutěživost i spravedlivé rozdělování zakázek. Vzhledem k tomu, že před 15 lety, tedy docela nedávno, žádná skutečná konkurence v naší zemi neexistovala a veřejnost nemohla nahlížet „pod pokličku“ jakýchkoli veřejných zakázek, naplňuje mě zájem lidí o tuto problematiku snad větším pocitem uspokojení než kvalitní hokejový zápas.

PhDr. Kristián Chalupa
ředitel tiskového a personálního odboru ÚOHS

ANKETNÍ OTÁZKY

1. V letošním roce uplyne patnáct let od aktivního prosazování soutěžního práva v České republice. Co podle Vašeho názoru přineslo patnáct let hospodářské soutěže a působení antimonopolního úřadu české ekonomice?
2. Kterým směrem se podle Vašeho názoru bude soutěžní právo ubírat v nejbližších letech?

Ing. Danica Paroulková
předsedkyně slovenského Protimonopolního úřadu

Ad 1: Politika ochrany hospodářské soutěže sa začala vytvárat' v rámci federácie začiatkom 90-tych rokov, má preto tak v SR, ako aj v ČR veľa spoločných črt. Odpoviem preto v kontexte slovenskej ekonomiky.

Pred 15 rokmi v bývalom Československu, po historickej a významnej zmene v spoločnosti, sa začal proces transformácie spoločenského a ekonomického života, súčasťou ktorého bolo aj budovanie všeobecnej konkurenčnej klímy v spoločnosti, vrátane vytvárania nových regulačných mechanizmov a politik, medzi ktoré patrila a patrí aj politika hospodárskej súťaže. Pred krajinou stála výzva prijať právne a inštitucionálne mechanizmy hospodárskej súťaže nevyhnutné pre budovanie krajiny na trhových princípoch.

Všeobecne efektívna aplikácia súťažného práva zo strany protimonopolnej inštitúcie, ako aj akceptácia a dodržiavanie konkurenčných pravidiel zo strany samotných hráčov na trhu, nebola a nie je krátkodobá záležitosť. Vyžaduje určité skúsenosti a istý stupeň poznania minimálne na týchto dvoch stranách. Vývoj tomuto tvrdeniu dáva za pravdu. Čoraz efektívnejšie zásahy úradu, väčšia opatrnosť zo strany samotných podnikateľov, sú v podstate aj prejavom istého rešpektu a akceptácie pravidiel hospodárskej súťaže v krajine, ako aj samotnej inštitúcie - Úradu pre ochranu hospodárskej súťaže.

Vývoj politiky a práva hospodárskej súťaže sa súčasne odzrkadlil aj v postupných úpravách, ktorými samotný zákon o ochrane hospodárskej súťaže prešiel. Spätnou väzbou aj pre antimonopolnú inštitúciu ako takú je, že pomocou svojich rozhodnutí napomáha férovému fungovaniu trhu, rozbiť monopolných štruktúr a vytváranie podmienok pre zdravú súťaž, efektom ktorej sú nižšie ceny, vyššia kvalita, širšia ponuka a v neposlednom rade prospech samotného spotrebiteľa. Stav a úroveň konkurencie v jednotlivých segmentoch trhu je reakciou a odpoveďou na tieto výstupy úradu.

Odbúranie bariér vstupu na trhy, ako aj výstupu z nich, odstraňovanie nežiadúcich exkluzív a rôznych špeciálnych práv, postihovanie reštriktívnych praktík, či už formou kartelových dohôd alebo rôznych zneužívacích praktík, ako aj formovanie konkurenčných trhových štruktúr dokumentuje nielen štatistický prehľad rozhodovacej praxe za posledných 15 rokov, ale aj ich samotný vecný efekt/dopad na trh.

Obdobie 15 rokov implementácie práva a politiky hospodárskej súťaže prinieslo svoje ovocie. Súťaž a konkurenčné prostredie sa zavádza do takmer všetkých sektorov, pričom sektory charakterizované monopolnými štruktúrami sú predmetom regulácií simulujúcich konkurenciu. Súčasne princípy súťažnej politiky sa stali a stávajú súčasťou iných parciálnych politik štátu, čo pomáha komplexne formovať trhovú ekonomiku krajiny. Úroveň liberalizácie a intenzita hospodárskej súťaže sú nosnými atribútami stupňa konkurencieschopnosti krajiny ako takej v rámci prebiehajúcich procesov globalizácie a mondializácie a prejavujú sa v životnej úrovni českého obyvateľstva.

Ad 2: Je předpoklad, že sůťažné právo sa bude zjednodušovať a globálne viac harmonizovať. Pravdepodobne sa bude prirodzeným spôsobom vyvíjať tlak na zavádzanie flexibilnejších a efektívnejších foriem zásahov zo strany antimonopolných inštitúcií. Pozornosť bude treba venovať najmä sektorom, ktoré stáli tak trochu na pokraji záujmu, kde ako príklad možno uviesť zdravotníctvo, školstvo a najmä verejný sektor, ako aj pokračovaniu v odstraňovaní bariér vstupu na trhy a ich liberalizácii. Výzvou pre mnohé krajiny je efektívne súdne preskúmanie sůťažných rozhodnutí, ako aj vťahnutie širšej odbornej verejnosti do problematiky aplikácie práva hospodárskej súťaže. Významným faktorom ovplyvňujúcim efektívnosť vymáhania sůťažného práva bezpochyby je aj zdynamizovanie procesu „private enforcement“, ktorý prispeje k rozvoju sůťažnej kultúry tak medzi samotnými hráčmi na trhu, ako aj spotrebiteľmi a tiež porozumeniu sůťažných pravidiel.

JUDr. Václav Novotný

předseda finančně-správního kolegia Nejvyššího správního soudu

V letech 1991 a 1992 pracoval jako 1. náměstek Federálního ministra pro hospodářskou soutěž. V letech 1995 až 2002 se věnoval hospodářské soutěži jako soudce Vrchního soudu v Olomouci. Od roku 2003 působí u Nejvyššího správního soudu.

Ad 1: Především se Úřad od svého založení výrazně profiloval jako nepolitická a nezávislá instituce, jejímž hlavním posláním je zajistit *fair* podmínky na trhu. A to, jak se zdá, se podařilo; za připomenutí stojí případy dotýkající se celostátní úrovně, kdy šlo např. o odmítnutí uzavření smlouvy s lékařem zdravotní pojišťovnou či zneužití dominantního postavení výrobcem automobilů či telefonním operátorem nebo úrovně regionální při vymáhání poplatků vodárenskou společností či v jiném regionu a v jiné souvislosti plynárenskou společností. Určitě Úřad pomohl v oblasti hospodářské soutěže uvést do života koncepci tržní ekonomiky a v oblasti veřejných zakázek představu o jejich možné transparentnosti. V řadě případů vstupoval do života společností veřejných či soukromých velmi razantně a to se odrazilo v neochotě podřídit se jeho vůli; proto byla tato rozhodnutí často napadána u soudů, které tato rozhodnutí přezkoumávaly. Řada rozhodnutí Úřadu byla soudy aprobována, některá však zrušena; přesto i tyto zrušující rozsudky znamenaly nepochybný přínos pro další rozhodovací činnost Úřadu. Pro českou ekonomiku činnost Úřadu znamená zajištění rovných šancí pro všechny ekonomické subjekty.

Ad 2: Zajisté se soutěžní právo bude muset vyvíjet v souladu s aktuální komunitární legislativou, ačkoli méně právních regulí a větší volnost při posuzování navýsost ekonomických otázek bych Úřadu i českému hospodářství ze srdce přál!

JUDr. Jindřiška Munková

autorka komentářů k zákonu o ochraně hospodářské soutěže

odborná asistentka na Katedře Evropského práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy

Munková, Zoufalý a partneři advokátní kancelář

Ad 1: Úřadu se zdařilo prosadit do veřejnosti vědomost o tom, že v tržním hospodářství existuje hospodářská soutěž, že se jako každá soutěž musí řídit určitými pravidly a že existence těchto pravidel omezuje podniky i stát v absolutní svobodě jakéhokoli jednání, které by narušilo soutěžní podmínky na národním i evropském trhu. Také o tom, že je zde instituce, která dohlíží na dodržování těchto pravidel a napravuje i trestá prohřešky, jichž se podniky dopouštějí.

To věru není málo, když vezmeme v úvahu značné objektivní i subjektivní potíže, s nimiž se Úřad od samého počátku potýkal. Ať už šlo o samotné datum jeho zřízení jen několik dnů předtím, než uplynula lhůta pro oznámení dohod uzavřených před nabytím účinnosti zákona č. 63/1991 Sb. nebo o jeho - byť dočasnou - přeměnu na ministerstvo, až po otázky personální, nedostatek kvalifikovaných pracovníků zejména v počátečním období jeho existence, když kartelové právo po 40 let socialistického hospodářství neexistovalo ani jako předmět úpravy ani jako předmět výuky, a ani po znovuzavedení tržního hospodářství nebylo předmětem nějakého zvláštního zájmu. Ani tehdy platný zákon nebyl dostatečnou pomocí k činnosti Úřadu, který své působení utvářel v podstatě „na zelené louce“.

Připomenout je třeba i okolnost, že se postupem doby rozšířila i působnost Úřadu na dohled nad zadáváním veřejných zakázek a v předvstupním období na posuzování veřejných podpor. V obou těchto oblastech se dobře osvědčil.

Tento veskrze pozitivní vývoj byl nepříznivě ovlivněn za dané situace celkem pochopitelnou snahou o zjednodušení pravidel pro práci Úřadu. Přílišné spoléhání na správní řád na straně jedné, a odstraňování aplikovatelnosti některých jeho ustanovení v řízení před Úřadem na straně druhé měly za následek, že se v minulosti Úřad stal v oblasti rozhodování o kartelových věcech do značné míry úřadem hlavně pro správní trestání a při nejmenším mediálně poměřoval svou úspěšnost především výší uložených pokut. Menší péče si pak dostávalo věcné i právní správnosti rozhodnutí a zejména jejich odůvodnění, která leckdy postrádala přesvědčivosti v důsledku svého zaměření na důvody pro uložení pokuty. Zdá se však, že tato vývojová fáze je postupně překonávána a že se Úřad v liberálnější orientované ekonomice bude moci orientovat především na kultivaci soutěžního prostředí, což je a bude jedním z jeho hlavních úkolů.

Ad 2: Tendence budoucího vývoje soutěžního práva jsou zřejmé z komunitárních nařízení přijímaných po r. 2000, a to ať jde o procesní otázky v nařízení č. 1/2003 ES, tak pokud jde o nařízení o fúzích č. 139/2004 ES, tak konečně pokud jde o „nové“ blokové výjimky. Z preambulí ke všem těmto předpisům, i z jejich normativního obsahu je patrný nový ekonomický přístup k posuzování mezipodnikové kooperace a cest, které podniky volí k uskutečňování svých záměrů, když se klade daleko menší důraz na formální stránku věci a pozornost se soustřeďuje především na zachování efektivní soutěže, tedy z hlediska činnosti soutěžních orgánů na to, jak nejlépe předcházet nebo co nejsnadnějším způsobem odstranit existující či hrozící narušení soutěže. Nelze pominout, že tu jde o rozhodování o ekonomických procesech, třebaže na pozadí právních pravidel pro zabezpečení kultivovaného soutěžního prostředí. Přednost má proto dobrovolné odstranění příčin narušení soutěže samotnými podniky, jestliže rozhodující orgán zjistí na jejich straně protiprávní jednání, před formálním rozhodováním o „vině a trestu“, lze-li vhodným uzpůsobením kooperace dosáhnout ekonomických efektů a zároveň zachovat potřebnou míru soutěže. Tomu jsou také uzpůsobeny na komunitární úrovni právní nástroje jak v oblasti rozhodování v kartelových věcech, tak i v oblasti posuzování a schvalování podnikových koncentrací

Tento zjevný trend bude zapotřebí důsledně přetavit i do úpravy a realizace činnosti Úřadu, méně v oblasti hmotného práva, které je převážně souladné s evropským soutěžním právem, ale především v úpravě řízení. Je třeba mít na zřeteli, že i při souběžné aplikaci komunitárního a národního soutěžního práva je pro oblast řízení vždy směrodatné toliko národní procesní právo, které vzdor třem novelizacím v průběhu necelých dvou let po vstupu ČR do EU svými nástroji a instituty neodpovídá v potřebné míře ani reformním trendům evropského soutěžního práva, jak byly naznačeny výše, ale ani postavení účastníků řízení a třetích osob zainteresovaných na řízení. Potřebný odklon od dřívější praxe lze zabezpečit novou úpravou řízení před Úřadem, které by mělo být pojato jako samostatný komplex, protože jen tak bude možné patřičně zohlednit specifické postupy vlastní toliko řízení v soutěžních věcech v rámci reformovaného soutěžního práva.

Ing. Martin Kvizda, PhD.,
proděkan Ekonomicko-správní fakulty MU v Brně

Ad 1: Právo hospodářské soutěže je ve svém základu sporné, jeho aplikace v ČR ještě spornější. Jednotlivé kauzy byly posuzovány spíše výběrově, arbitrárně, chyběla jednoznačná transparentní koncepce a především jasný cíl, kterého by mělo být v oblasti hospodářské soutěže dosaženo. Řešení (a nebo neřešení) některých případů vyvolávalo spekulace o korupci a politickém zadání. Úřadu na ochranu hospodářské soutěže od počátku chybí rozhodující pravomoc v přímé cenové regulaci uplatnitelné v odvětví síťových monopolů. Celkově lze tedy říci, že aplikace soutěžního práva během posledních 15 let démonizovala politickou a hospodářskou moc velkých korporací obecně, aniž by skutečně odhalila a eliminovala ekonomická rizika spojená především se síťovými monopoly, veřejnými zakázkami a veřejnou podporou.

Ad 2: To lze ztěžít předvídat. Rozhodně však bude mít stále větší vliv legislativa a precedentní rozhodování Evropské unie. Logicky bych očekával příklon k důslednější regulaci síťových odvětví a k marginalizaci problému obecného zneužívání dominantního postavení.

Mgr. Tomáš Fiala, Ph.D.
Advokátní kancelář Vejmelka & Wunsch, v.o.s.

Ad 1: Je nesporné, že základním cílem férové hospodářské soutěže a soutěžního zákonodárství je zachování a posílení tržní ekonomiky, tj. zajistit možnost, aby každý potenciální účastník trhu měl možnost působit na skutečném trhu a zde využíval svých schopností. V tomto ohledu mám za to, že Úřad v řadě správních řízení (především v oblasti telekomunikací nebo s distributory pohonných hmot) přesvědčil jak odbornou, tak laickou veřejnost o významu regulace hospodářské soutěže a její důležitosti pro všechny oblasti ekonomiky.

Kromě základního cíle institucionální ochrany soutěže však považuji za neméně důležité, aby soutěžně-právní předpisy byly jednoznačně formulované a jejich prosazování ze strany Úřadu předvídatelné. V této souvislosti se však nemohu zbavit pocitu, že téměř mechanické přenášení komunitárního modelu soutěžního práva do národní právní úpravy je mnohdy problematické. Zde mám na mysli například nahrazení systému individuálních výjimek režimem zákonných výjimek. Přes nesporné výhody tohoto kroku nelze přejít skutečnost, že jeho důsledkem je oslabení míry právní jistoty smluvních stran u řady obchodních smluv. Právní nejistota je pak dále zvyšována i tím, že Úřad dosud nevydal žádné oficiální sdělení, v němž by podrobněji vyložil, které dohody a za jakých podmínek budou z jeho pohledu naplňovat podmínky zákonného vynětí.

Lze si tedy jenom přát, aby Úřad v následujícím období, jak bylo opakovaně avizováno ze strany nového předsedy, zvýšil svoji komunikaci s odbornou veřejností a zaměřil se více na roli preventivní. Jenom tímto způsobem bude pro účastníky trhu zajištěna nezbytná míra právní jistoty.

Ad 2: Domnívám se, že i v následujícím období bude v soutěžním právu jednoznačně akcentována převaha ekonomické analýzy (tj. posouzení objektivních ekonomických okolností případu) nad analýzou právní vycházející pouze z odhadů či hypotéz o možných dopadech jednání na soutěž. O tomto směřování soutěžního práva svědčí i zahájená diskuse o způsobu aplikace článku 82 Smlouvy, z níž vyplývá, že cílem soutěžních pravidel nesmí být ochrana konkurentů, ale konkurence svědčící spotřebitelům. Lze tedy očekávat, že Evropská komise připustí i v případech dominantních

soutěžitelů hodnocení pro a protisoutěžních účinků jejich obchodních praktik, podobně jako je tomu v případech dohod narušujících soutěž.

Z tohoto důvodu také považuji za žádoucí, aby Úřad ve své rozhodovací činnosti vždy zohlednil celkový ekonomický kontext příslušného jednání a jeho skutečný dopad na konkurenční prostředí. Pouze za tohoto předpokladu bude zákon o ochraně hospodářské soutěže sloužit svému pravému účelu, tj. potlačování těch jednání, která ohrožují samotnou funkčnost soutěže na dotčeném trhu.

Ing. Libuše Bautzová
zástupkyně šéfredaktora týdeníku Ekonom

Ad 1: Celá oblast soutěžního práva prošla v uplynulých patnácti letech velkými změnami. Dá se říci, že devadesátá léta představovala v České republice v jistém smyslu zkušební období na to, jak bude ochrana hospodářské soutěže fungovat ve sjednocené Evropě. O kartelech a soutěžním právu vůbec se v Česku zejména v první polovině devadesátých let mnoho nemluvilo a není žádným tajemstvím, že byl Úřad pro ochranu hospodářské soutěže občas i znevažován - možná proto, že informací se ven dostávalo málo. Jistě nebylo cílem ÚOHS pracovat „v ilegalitě“ a také to nutně nemusí znamenat, že pracoval špatně. Jenže všichni se všechno teprve učili: úředníci ÚOHS hlídat a kontrolovat, podniky a podnikatelé dodržovat (soutěžní) právo a - bohužel - i ho obcházet. Postupující globalizace, vytváření stále složitějších struktur a těsnějších vazeb mezi subjekty řady zemí a zejména pak vstup ČR do Evropské unie změnily jak přístup Úřadu k soutěžnímu právu, tak i pohled veřejnosti na antimonopolní úřad a jeho práci. Podle mého názoru neplní český antimonopolní úřad své povinnosti o nic hůře než podobné instituce v zahraničí. Je dnes většinou subjektů na trhu považován za renomovanou instituci, s níž není radno si zahrávat. Ti, kdo se cítí poškozeni nekalou soutěží, se neváhají na ÚOHS obrátit a ten se zase nebojí konat. Problém je - jako jinde v Evropě - že některé protisoutěžní konání, zejména kartelové dohody, se velmi těžko prokazují.

Ad 2: Ačkoliv je dnes přesně rozlišeno, které kompetence jsou v národní režii a které přešly na evropskou úroveň, bude prosazování soutěžního práva v EU stále více provázáno a celkově je jisté, že v Evropě přitvrdí. Na jedné straně se mohou subjekty připravit na to, že jejich působení na trhu bude daleko více monitorováno a prohrěšky více trestány, což na straně druhé jiným, většinou slabším subjektům pomůže. Myslím, že Evropská komise si uvědomuje, že je na některé excesy v Unii krátká, což se projevuje už nyní například v oblasti energetiky, kdy některé velké a silné staré členské země ohýbají legislativu dle své potřeby s cílem chránit své národní zájmy.

Pokud jde o ČR, větší provázanost a těsnější spolupráce jednotlivých evropských antimonopolních úřadů bezpochyby postupně zjednoduší práci i českému Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, který bude moci čerpat ze zkušeností kolegů z jiných zemí. Předpokladem k tomu, aby mohl ÚOHS vykonávat svou práci dobře, potřebuje k tomu mj. kvalitní zákony - například o zadávání veřejných zakázek. Druhým předpokladem je něco ve smyslu osvětové činnosti - informovat, co se může a nesmí, vysvětlovat, aby docházelo k co nejméně problémů kvůli nepochopení. I tak je ale nutné počítat s tím, že ne všichni budou chtít platné normy dodržovat.

Doufejme, že v následujících letech bude ÚOHS nezávislou transparentní institucí, jejíž rozhodnutí budou všichni akceptovat, neboť budou věřit, že jsou správná.